

Muodonmuutoksen harjoituksia

kehollista harjoittamista tutkimassa

EMILIA LIIMATAINEN

TAITEEN MAISTERIN OPINNÄYTE

AALTO-YLIOPISTO TAITEIDEN JA SUUNNITTELUN KORKEAKOULU

TAITEEN LAITOS, KUVATAIDEKASVATUS

2018

Muodonmuutoksen harjoituksia

kehollista harjoittamista tutkimassa

EMILIA LIIMATAINEN
TAITEEN MAISTERIN OPINNÄYTE
KUVATAIDEKASVATUKSEN KOULUTUSOHJELMA
AALTO-YLIOPISTO TAITEIDEN JA SUUNNITTELUN KORKEAKOULU
OHJAAJA: TANELI TUOVINEN
2018

Tekijä Emilia Liimatainen

Työn nimi Muodonmuutoksen harjoituksia - kehollista harjoittamista tutkimassa

Laitos Taiteen laitos

Koulutusohjelma Kuvataidekasvatus

Vuosi 2018

Sivumäärä 55

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Olin opiskelemaisessa kehollisia tanssiin ja performanssiin liittyviä tekniikoita Subbody Butoh – buto-koulussa Intiassa kolmen kuukauden ajan vuonna 2017. Tämä kehollisen harjoittamisen opiskelujakso ja oppimisen kokemukset olivat itselleni merkittäviä ja vaikuttavia. Tämän tutkielman tarkoituksena on jäsentää, sanoittaa ja tehdä jaettavaksi opiskelujakson aikana syntyneitä kehollisen harjoittamisen kokemuksiani, sekä selvittää kehollisen harjoittamisen ja performanssin merkityksiä laajemmissa yhteyksissä. Tutkielmaa kysyy, mitä performanssin kontekstissa tapahtuva kehollinen harjoittaminen voi harjoittajalle opettaa. Minne kehollinen harjoittaminen voi harjoittajaa kuljettaa, mitä se voi harjoittajasta itsestään, toisista olennoista tai maailmasta paljastaa tai opettaa?

Kehollinen harjoittaminen performanssiin liittyen on tällä hetkellä keskeisin taiteellisen työskentelyni muoto, ja tulevana taidekasvattajana tulen työskentelemään kehollisen harjoittamisen parissa. Tämä tutkielma pyrkii etsimään välineitä omaan opettajuuteeni löytämällä tapoja sanoittaa ja tehdä jaettavaksi keholliseen harjoittamiseen ja performanssiin liittyviä kokemuksia ja ilmiöitä.

Tutkielman aineistona ovat omat kehollisen harjoittamisen kokemukseni, sekä Toisissa tiloissa -esitystaiteen kollektiivin kolmen jäsenen haastattelu heidän kokemuksistaan kehollisesta harjoittamisesta. Tutkielman teoreettisina lähtökohtoina ovat Subbody Butoh -koulun perustajan ja opettajan Rhizome Leen sekä Toisissa tiloissa -kollektiivin koollekutsujan Esa Kirkkopellon kehollista harjoittamista ja esitystä käsittelevät tekstit.

Tutkielmassa keskeisenä menetelmänä harjoittamisen kokemusten käsittämässä ja sanoittamisessa toimii kirjoittaminen. Kirjoittamalla jäsenän ja teemoittelen omia kokemuksiani ja haastattelujen kertomuksia. Peilaan, vertailen ja rinnastan omia kokemuksiani kehollisesta harjoittamisesta Toisissa tiloissa -harjoittajien kokemuksiin, sekä Rhizome Leen ja Esa Kirkkopellon ajatuksiin kehosta, harjoittamisesta ja esityksestä.

Tutkielma toteaa aineiston sekä aineiston ja teoreettisen taustan välisen keskustelun kautta, että keholliseen harjoittamiseen liittyy eheytyksen, hyvinvoinnin, nautinnon ja leikin ulottuvuuksia. Kehollinen harjoittaminen voi paljastaa kehollisia yhteyksiä ja samankaltaisuutta harjoittajan ja muiden olentojen välillä. Harjoittaminen voi kyseenalaistaa ja purkaa ihmiskeskeisiä ajattelun ja maailmassaolon hierarkioita. Harjoittamisen prosessi voi muuntaa harjoittajaa, ja harjoittaminen voi toimia keinona nähdä ja toimia toisin. Harjoittaminen voi tehdä näkyväksi sosiaalisen todellisuuden, normaalin ja epänormaalin, inhimillisen ja ei-inhimillisen rajoja.

Avainsanat kehollinen harjoittaminen, buto, performanssi, transformaatio

Author Emilia Liimatainen

Title of thesis Muodonmuutoksen harjoituksia – kehollista harjoittamista tutkimassa

Department Department of Art

Degree programme Art Education

Year 2018

Number of pages 55

Language Finnish

Abstract

In 2017, I was studying bodily techniques related to dance and performance art in Subbody Butoh School in India for three months. The experiences of learning and bodily practice were important and transforming for me. This thesis tries to structure, analyse and make shareable my experiences of bodily practice during my studying period, and find meanings of bodily practice and performance art in wider contexts. The thesis asks, what can bodily practice in the context of performance art teach to the practitioner?

Bodily practice or bodily practicing in the context of performance art is the main medium of artistic work and research for me. As a future art educator, I will be working with body and bodily practice. This thesis tries to find tools for my own teachership by finding ways to understand and talk about experiences and phenomena related to bodily practice and performance art.

The research material of the thesis consists of my experiences of bodily practice, and an interview with three bodily practitioners from live arts collective Other Spaces about their experiences of bodily practicing. The theoretic framework of the thesis consists of Rhizome Lee's (founder of and teacher in Subbody Butoh School) and Esa Kirkkopelto's (convenor of Other Spaces) thoughts about bodily practicing.

The main method of analyzing and understanding the experiences of bodily practicing in this thesis is writing. Through writing I structure and analyze my own and interviewees' experiences of bodily practice. I compare and contrast my experiences with interviewees' experiences and Lee's and Kirkkopelto's theories about body, bodily practice and performance.

Based on the conversation between the research material and the theoretic background of the thesis, certain themes related to bodily practice and performance were found: Bodily practice embodies dimensions of integrality, wellbeing, pleasure and play. Bodily practice can reveal bodily connections and similarities between the practitioner and other beings. Bodily practicing can question and deconstruct human-centered way of thinking and hierarchies. The process of bodily practice can make visible the structures of social reality and boundaries of normal and abnormal, human and non-human

Keywords Bodily practice / bodily practicing, butoh, performance art, transformation

SISÄLLYS

JOHDATTELU	7
JOHDANTO	8
KESKEISET KÄSITTEET	9
KEHOLLINEN HARJOITTAMINEN	9
BUTO	10
PERFORMANSSI	10
TRANSFORMAATIO	10
TUTKIMUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT	12
TUTKIMUSOSA	13
JOHDANTO TUTKIMUSOSAAN	14
TUTKIMUKSEN TAUSTA	14
OMA TAUSTANI JA KIINNOSTUKSENI HARJOITTAMISEN TUTKIMISEEN	14
KEHOLLISEN HARJOITTAMISEN OPISKELUSTANI SUBBODY BUTOH -KOULUSSA	14
<i>SUBBODY BUTOH -METODI</i>	15
TOISSA TILOISSA -KOLLEKTIIVI	16
TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA: RHIZOME LEE JA ESA KIRKKOPELTO	18
<i>RHIZOME LEE</i>	19
<i>ESA KIRKKOPELTO</i>	19
<i>LEE JA KIRKKOPELTO: EI-IHMISEKSI TULEMINEN</i>	19
HARJOITTAMISEN KOKEMUKSISTA	21
EHEYTYMINEN	23
NAUTINTO / HYVÄ	25
LEIKKI	27
MUUTOS	29
KOLLEKTIIVISUUS	30
OLENTOJEN SAMANKALTAISUUS	35
EKOLOGIA / KOHTAAMINEN	38
SOSIAALINEN VIERAANTUMINEN	43
IHMISEN RAKENNE	46
PÄÄTTELY	49
LÄHTEET	52

JOHDATTELU

JOHDANTO

*Tyhjä tanssisali. Astun näyttämölle. Hengitys määrittää kehoni muodon. Liikun tilassa. Yritän kaikellani kaivaa jotakin, kaivautua jonnekin, puhkaista aukon näkymättömään seinään ja valua, haihtua toiselle puolelle. Yritän löytää polun, reitin, langan pään. Jotta mahtuisin tästä neulansilmästä läpi, on minun jätettävä kaikki omaisuuteni itseni mukaan lukien tälle puolelle. Liikun. Yleisö on hiljaa. Onko tämä tarpeeksi, olenko tarpeeksi, kenelle teen tämän, miksi teen tämän, kuolenko jos päästän irti? Makaan lattialla monenlaisissa tuskissa. Energia ei liiku, olen reunan äärellä, en pääse eteenpäin. Juutun johonkin tahmeaan ja sakeaan. Menneisyys jähmettyy selkääni kilveksi. Yhtäkkiä, lähes huomaamatta tuntematon käänne tapahtuu ja jokin liikahtaa taas. Olemme harjoittelemassa. Tämä on koulu.
(ote muistiinpanoistani, 2017)*

Vuonna 2017 olin kolmen kuukauden ajan opiskelemassa kehollisia tanssiin ja performanssiin liittyviä tekniikoita Subbody Butoh –buto-koulussa Intiassa. Tämä kehollisen harjoittamisen opiskelujakso ja oppimisen kokemukset olivat itselleni merkittäviä ja vaikuttavia.

Tässä tutkielmassa haluan jäsentää, sanoittaa ja tehdä jaettavaksi opiskelujakson aikana syntyneitä kehollisen harjoittamisen kokemuksiani ja löydöksiäni, sekä selvittää kehollisen harjoittamisen ja performanssin merkityksiä laajemmissa yhteyksissä. Tutkielmassa kysyn, mitä performanssin kontekstissa tapahtuva kehollinen harjoittaminen voi harjoittajalle opettaa. Mitä voimme oppia kehollisen harjoittamisen kautta? Muuntaako harjoittaminen harjoittajaa? Minne kehollinen harjoittaminen voi harjoittajaa kuljettaa, mitä se voi harjoittajasta itsestään, toisista olennoista tai maailmasta paljastaa tai opettaa?

Kehollinen harjoittaminen performanssiin liittyen on tällä hetkellä keskeisin taiteellisen työskentelyni muoto, ja tulevana taidekasvattajana tulen työskentelemään kehon, liikkeen ja kehollisen harjoittamisen parissa. Kuvataidekasvatuksen opinnoissani Aalto-yliopistossa olen ollut erityisesti kiinnostunut moniaistisista, kehollisista, taiteidenvälisistä ja performanssitäiteeseen liittyvistä toimintatavoista opiskelussa, tutkimisessa ja taiteellisessa työskentelyssä. Tämän tutkielman tarkoituksena on etsiä välineitä omaan opettajuuteeni löytämällä tapoja sanoittaa ja tehdä jaettavaksi kehollisen harjoittamiseen liittyviä kokemuksia ja ilmiöitä.

Tutkielman aineistona ovat omat kehollisen harjoittamisen kokemukseni, sekä Toisissa tiloissa -esitystaiteen kollektiivin kolmen jäsenen haastattelu heidän kokemuksistaan kehollisesta harjoittamisesta. Toisissa tiloissa on vuonna 2004 perustettu esitystaiteen kollektiivi, jonka toiminnan ytimenä

ovat kollektiiviset keholliset harjoitteet. Tutkielman teoreettisina lähteinä ovat Subbody Butoh -koulun perustajan ja opettajan, tanssija-koreografi Rhizome Leen sekä Toisissa tiloissa -kollektiivin koollekutsujan Esa Kirkkopellon kehollista harjoittamista ja esitystä käsittelevät tekstit.

Tutkielmassa keskeisenä menetelmänä harjoittamisen kokemuksien käsittämisessä ja sanoittamisessa toimii kirjoittaminen. Kirjoittamalla jäsenän ja teemoittelen omia kokemuksiani ja haastateltavien kertomuksia. Peilaan, vertailen ja rinnastan omia kokemuksiani kehollisesta harjoittamisesta Toisissa tiloissa -harjoittajien kokemuksiin, sekä Rhizome Leen ja Esa Kirkkopellon ajatuksiin kehosta, harjoittamisesta ja esityksestä.

Kappaleessa *Tutkimuksen tausta* esittelen tarkemmin Subbody Butoh -koulun ja koululla opetettavan subbody butoh -metodin, sekä Toisissa tiloissa -kollektiivin. Rinnastan Subbody Butoh -koululla opetettavan subbody butoh -metodin (tästä lähtien sb-metodi) ja Toisissa tiloissa -ryhmän (tästä lähtien TT-kollektiivi) toiminnan, sillä sekä sb-metodin, että TT-kollektiivin toiminnan ytimessä ovat keholliset transformaation harjoitteet. Näen yhteneväisyyksiä metodien taustalla vaikuttavien Rhizome Leen ja Esa Kirkkopellon ajattelussa kehollisesta harjoittamisesta sekä transformaation merkityksestä tässä harjoittamisessa. Näitä yhteyksiä avaavien tutkielman myöhemmissä kappaleissa.

Tutkielma antaa joitakin näkökulmia keholliseen harjoittamiseen, performanssiin ja kehollisten kokemusten sanoittamiseen ja jakamiseen harjoittajan näkökulmasta.

KESKEISET KÄSITTEET

Tässä kappaleessa esittelen tutkielman keskeiset käsitteet *kehollinen harjoittaminen*, *buto*, *performanssi* ja *transformaatio*.

KEHOLLINEN HARJOITTAMINEN

Termin ”kehollinen harjoittaminen” olen lainannut TT-kollektiivilta, joka kuvaa toimintatapojaan kehollisen harjoittamisen kautta ⁽¹⁾. Tässä tutkielmassa tarkoitan kehollisella harjoittamisella kehollisen tutkimisen ja vuorovaikuttamisen tapoja, jotka tähtäävät kehosta nousevan ja kehoon sekä vuorovaikutukseen liittyvän ymmärryksen lisäämiseen. Tutkielmassa käsittelemäni kehollinen harjoittaminen on jatkuva prosessi, jossa kehoon liittyvä ymmärrys syvenee oman kehollisen tutkimisen ja harjoittelun kautta. Harjoittamisen prosessi ei TT-kollektiivin harjoittamisen periaatteiden mukaisesti tule koskaan valmiiksi ⁽²⁾.

Tutkielmassa olen kiinnostunut kehollisesta harjoittamisesta jaettavuuden näkökulmasta, ja käsitte-

1 <http://toisissatiloissa.net/ryhmasta/>

2 <http://toisissatiloissa.net/kirjoituksia/harjoitteluperiaatteet/>

len tutkielmassa harjoittamista performanssitaitteen kontekstissa. Performanssi laajentaa harjoittamisen koskettamaan harjoittajan itsensä lisäksi toisia ihmisiä (yleisö). En käsittele tutkielmassa yksilön yksin tekemää itsen parantamiseen tähtäävää harjoittamista (esim. erilaiset somaattiset tekniikat), vaan harjoittamista jaettuna tekona, vuorovaikutuksena tai yhteisenä kokemuksena.

BUTO

Buto on Japanissa toisen maailmansodan jälkeen syntynyt kokeellisen tanssiteatterin muoto (Frleigh 2010, 11), jonka luoja on japanilainen avant garde -tanssiteaiteilija ja -koreografi Tatsumi Hijikata (1928–1986) ⁽³⁾. Buton monimuotoista ilmiötä on sen historian aikana määritelty, kuvailtu ja rajattu monin erilaisin tavoin (Leino 2012, 13). Oma näkökulmani butoon on muotoutunut vahvasti sb-metodin buton ja metodin opettajan Rhizome Leen näkemysten ja tyylien kautta. Buto-metodissa, jota itse opiskelin, on keskeisenä elementtinä transformaatio ihmisestä toisenlaiseksi olennoksi, ja tässä tutkielmassa olen kiinnostunut butosta erityisesti buton harjoittajan muodonmuutoksen prosessien alustana.

Butoon liitetään usein myös parantumisen tai eheytyksen elementti (Leino 2012, 6), ja tämä on noussut itselle buton pariin kutsuvaksi asiaksi. Käsittelem omia butoon ja keholliseen harjoittamiseen liittyviä eheytyksen ja parantumien kokemuksiani tutkielman myöhemmissä kappaleissa.

PERFORMANSSI

Tässä tutkielmassa rakennan yhteyttä omien harjoittamisen kokemuksieni ja TT-kollektiivin jäsenten haastattelun välille performanssitaitteen kautta. Subbody Butoh -koululla taphtuneita buto-esityksiä nimitettiin performansseiksi. Samoin TT-kollektiivi on kutsunut esityksiään performansseiksi. Koska performanssilla voidaan lisäksi viitata mihin tahansa esitykseen, voi performanssin käsite toimia yhteisenä maaperänä sb-metodin ja TT-kollektiivin harjoittamisen välillä ⁽⁴⁾.

Tässä tutkielmassa nimitän siis sb-metodiin liittyviä esityksiä sekä TT-kollektiivin esityksiä performansseiksi.

TRANSFORMAATIO

Tutkimuksessa käsittelem kehollista harjoittamista, jonka keskiössä on transformaatio, muodonmuutos. Sb-metodissa keskeistä on transformaatio ihmisestä tai inhimillisestä olennosta ei-inhimilliseksi olennoksi, ei-ihmiseksi. Tämä transformaatio on sekä metodin eräiden harjoitteiden sisältönä, että kokonaisvaltaisena muutoksen prosessina, jota metodi harjoittajassaan kutsuu esiin (Lee 2012, 18). Sb-metodin rakentaneen Rhizome Leen työskentelyn pohjana on buton kehittäneen Tatsumi Hijikatan taiteellinen ja tutkimuksellinen työ. Sekä Hijikatan buton että Leen sb-metodin keskiössä

3 https://en.wikipedia.org/wiki/Tatsumi_Hijikata

4 <https://fi.wikipedia.org/wiki/Performanssi>

on pyrkimys toisenlaiseksi, ei-inhimilliseksi olennoiksi tulemiseen. Tämä olento on jatkuvassa ja rajattomassa transformaation tilassa (Lee 2012, 29-31).

Tatsumi Hijikata kirjoitti viimeiseen butokoreografiaansa (Quiet House) seuraavaa: “Shisha⁵ transform their shapes quietly yet infinitely. It is not rare that they borrow the shapes of things on the earth with unexpected nonchalance.” Hijikatan työskentelyyn pohjautuvassa sb-metodissa pyrkimyksenä on tulla olennoiksi (Shisha), joka kykenee rajattomasti transformoitumaan miksi tahansa tai lainaamaan minkä tahansa asian tai olennon muodon. Leen mukaan elämän perusluonne on muutoksessa oleva, ja sb-metodissa pyrkimyksenä on transformoitua ihmisen hahmosta rajattomasti kaiken kanssa resonoivaksi elämäksi (“become life”) (tämän voi ajatella olevan toinen nimi Shishaksi tulemiselle). (Lee 2012, 17.)

TT-kollektiivin toiminnan keskiössä ovat keholliset muodonmuutoksen harjoitteet. Kehollinen transformaatio toimii harjoitteissa väylänä toisiin, ihmiselle vieraisiin tai ei-inhimillisiin kokemisen ja olemisen tiloihin. Transformaatio harjoitteissa tapahtuu tarkasti ennalta määriteltujen fyysisten tekniikoiden kautta. Tekniikat voivat sisältää esimerkiksi tietyn kehon muodon ja liikkumistavan omaksumisen. Tämä fyysinen muodonmuutos mahdollistaa harjoittajan kokemuksen muuntumisen. (Kirkkopelto 2015.)

TT -kollektiivin verkkosivuilla ryhmän harjoitteluperiaatteissa kerrotaan, että “Harjoittelu on yhdessä tapahtuvaa muuttumista” (⁶). Tämän kuvauksen voisi tulkita niin, että muuttuminen, transformaatio, on siis osa harjoittelun ja harjoittamisen luonnetta ja vaikutuksia harjoittajaan harjoitteiden sisällön lisäksi.

Esa Kirkkopelto kuvailee, että kuten kaikessa kehollisessa leikissä, TT-kollektiivin harjoitteissa tapahtuvan muuntumisen kaltainen transformaatio ei koskaan sisällä koko kehoa. Kehollisen transformaation suhteellinen luonne tarkoittaa, että harjoituksen tekijä säilyttää aina tietyn määrän inhimillistä tietoisuutta, mikä mahdollistaa muuntuneen tilan tarkkailun ja hallinnan. Kyseessä ei siis ole shamanistisen transsin, psykotrooppisten hallusinaatioiden tai psykoottisen kaltainen tila. Myös sb-metodissa keskeistä on pyrkimys läpinäkyvyyteen (transparency), eli kehollisen harjoittamisen prosessien tarkkailuun (Lee 2012, 219). Täten sb-metodissakaan ei ole kyse transsin kaltaiseen tilaan pyrkimisestä, sillä harjoittaja pyrkii samanaikaisesti sekä astumaan sisään transformaation prosesseihin, että tarkkailemaan näitä prosesseja.

5 Shisha tarkoittaa Leen mukaan kuolleita, mutta ei kuolleita fyysisiä kehoja, vaan olentoja, asioita tai henkiä, jotka kykenevät jatkuvasti, äärettömästi ja ikuisesti muuttamaan muotoaan miksi tahansa ja liikkumaan rajattomasti elämän ja kuoleman välillä. Shisha liittyy japanilaiseen muinaiseen animistiseen maailmankatsomukseen tai maailmasuhteeseen. Lee käyttää butosta nimitystä “Art of Shisha”, Shishan taito. (Lee 2012, 17-18.)

6 <http://toisissatiloissa.net/kirjoituksia/harjoitteluperiaatteet/>

Tutkielmassa etsin yhteistä maaperää buton kontekstissa tapahtuneen oman kehollisen harjoittamiseni, sekä TT-kollektiivin toiminnan välille performanssitaitteen kautta. Sekä omissa harjoittamisen kokemuksissani että TT-kollektiivin kehollisissa harjoitteissa transformaatio on keskeinen elementti.

TUTKIMUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esittelen tutkielman aineiston, aineiston tutkimisen tavan ja tutkimusotteen.

Tutkimuksen aineisto on kaksiosainen. Aineiston toisen osan muodostaa oma yhteensä kolmen kuukauden mittainen kehollisen harjoittamisen opintojaksoni. Aineisto käsittää opintojakson aikana syntyneet kehollisen harjoittamisen kokemukseni, ja näiden kokemusten herättämät muutokset kehossani ja ajattelussani. Tein opintojakson aikana kirjallisia ja kuvallisia muistiinpanoja, joita käytän tutkielmassa ajatteluni tukena.

Tutkimuksen toisen aineiston muodostaa TT-kollektiivin kolmen jäsenen haastattelu. Haastattelin kollektiivin jäseniä heidän kokemuksistaan kehollisesta harjoittamisesta. Toteutin haastattelun tunnin mittaisena puolistrukturoituna teemahaastatteluna (Eskola 1998, 87), jonka nauhoitin ja litteroin. Haastattelussa käytin laatimiani haastattelukysymyksiä, sekä tilanteen aikana keskustelusta esiin nousseita uusia kysymyksiä.

Tutkielmassa sanallistan ja jäsennän kehollisesta harjoittamisesta syntyneitä kokemuksiani. Teemoittelen (Eskola 1998, 177-178) haastateltujen harjoittajien kokemuksia ja kertomuksia, sekä peilaan ja rinnastan omia kokemuksiani haastateltujen kokemuksiin ja tutkielman teoreettiseen taustaan. Tavoitteenani on ymmärtää uusin käsittein ja sanoin sitä, mikä kehollisessa harjoittamisessa on merkittävää ja tärkeää.

Käytäntö ja toiminta ovat olleet tutkielmassa keskeisin tapa ajatella ja ymmärtää tutkittavia ilmiöitä, ja tutkimuksen tekotavassani on samankaltaisia piirteitä kuin taiteellisen tutkimuksen tekemisen perinteen practice-led -suuntauksessa (Candy 2006, 1). Näin ollen tutkielman tutkimusotteessa on yhtymäkohtia fenomenologiseen tutkimusotteeseen, joka pyrkii kuvaamaan konkreettisen kokemuksen ja sen subjektille avaaman maailmasuhteen luonnetta. Fenomenologisen otteen avulla on pohdittu kehollisen tiedon luonnetta ja ruumiillista oppimista mm. tanssissa, ja fenomenologia on yksi keskeisistä tanssintutkimuksen tutkimusotteista. (Järvinen 2014, 122.)

Olen nostanut tutkielmaan joitakin opiskelujakson aikana tekemiäni visuaalisia muistiinpanoja (piirustuksia), joilla tekstin lisäksi havainnollistan lukijalle ajatuksiani ja kokemuksiani. Lisäksi esittelen ajatteluni havainnollistavia still-kuvia videodokumentoiduista performansseista, joissa olin osallisenä.

TUTKIMUSOSA

JOHDANTO TUTKIMUSOSAAN

Tässä osiossa esittelen tutkimuksen taustan ja itse tutkimuksen.

Tutkimuksen tausta -luvussa avaan omaa kehollisen harjoittamisen historiaani, sekä tutkielmassa käsittelemääni kehollisen harjoittamisen opiskelujaksoani. Luvussa esittelen Subbody Butoh -koulun, sb-metodin sekä TT-kollektiivin. Lisäksi avaan Esa Kirkkopellon ja Rhizome Leen ajattelua, sekä heidän kehollista harjoittamista käsittelevien teorioidensa keskinäisiä yhteneväisyyksiä.

Harjoittamisen kokemuksista -luvussa esittelen harjoittamisen kokemuksiani ja löydöksiäni, sekä keskustelen kokemuksistani haastateltavien, Leen ja Kirkkopellon ajatusten kanssa.

TUTKIMUKSEN TAUSTA

OMA TAUSTANI JA KIINNOSTUKSENI HARJOITTAMISEN TUTKIMISEEN

Minulla ei ole pitkää kehollisen harjoittamisen tai kehon tutkimisen taustaa. Tietoisempi kehollinen tutkiminen on ensi kertaa tullut elämäni vuonna 2012 jooga-harrastuksen aloittamisen myötä.

Vuonna 2013 näin ensimmäisen buto-esitykseni teatteri Höyhentämössä. Esiintyjänä oli Helsingissä asuva japanilainen buto-taiteilija ja opettaja Ken Mai. Buto aiheena oli minulle tuolloin täysin uusi, mutta esitys kosketi minua hämmentävän syvästi. Koin, että olin esityksessä nähnyt jotakin hyvin tärkeää, vaikka en tiennytkään, millä nimellä kutsua tätä kokemaani ja näkemääni. Tuntui, että olin löytänyt jonkin langan pään, jota minulla oli tarve lähteä seuraamaan. Esityksen jälkeen hakeuduin buto-aiheisille kursseille ja muutamiin muihin tanssiin ja kehoon liittyviin työpajoihin. Buto-kulttuuri on kuitenkin Suomessa pientä, enkä löytänyt paljoa kurssitarjontaa tai itselleni kiinnostavan tuntuksia opettajia. Halusin sukeltaa aiheeseen todella sisään, ja lopulta päädyin matkustamaan Subbody Butoh -koululle, jotta pystyin syventymään keskittyneesti tällaiseen keholliseen harjoittamiseen pidemmäksi ajaksi.

Erilaisten työpajojen, pidempien opintojaksojen ja jatkuvan arkipäivän kehollisen harjoittamisen myötä kehollinen lähestymistapa on muotoutunut itselleni yhä merkittävämmäksi ja oikean tuntuiseksi tavaksi tutkia maailmaa.

KEHOLLISEN HARJOITTAMISEN OPISKELUSTANI SUBBODY BUTOH -KOULUSSA

Subbody Butoh -koulu (subbody.net) on Intiassa sijaitseva vuonna 2005 perustettu buto-koulu, jota ylläpitää ja jossa opettaa japanilainen butotanssija-koreografi Rhizome Lee.

Lee on luonut Tatsumi Hijikatan metodeja hyödyntävän buto-metodin (sb-metodi), joka sisältää erilaisia tekniikoita kehon ja mielen tutkimiseen sekä performanssin rakentamiseen. Lee opettaa tätä

metodia koulussaan.

Subbody Butoh -koululla järjestetään opetusta kahtena kolmen kuukauden mittaisena lukukautena vuodessa. Näiden aikojen ulkopuolella koululla järjestetään erilaisia lyhytkursseja. Subbody Butoh -koulu on tällä hetkellä ainoa buto-koulu maailmassa, joka järjestää näin pitkäkestoisia kursseja tai jatkuvaa opetusta. Kullekin lukukaudelle otetaan sisään viitisentoista opiskelijaa, ja koululle tulee opiskelijoita joka puolelta maailmaa. Useimmilla opiskelijoista on jonkinlaista tanssi-, teatteri- tai performanssitaidetaustaa, mutta koululle hakeutuu opiskelijoita myös muilta taiteen-, tieteen- ja kehollisen harjoittamisen aloilta.

Opetusta koululla on maanantaista perjantaihin kello kymmenestä viiteen, ja joka perjantai järjestetään koululla yleisölle avoin performanssitapahtuma, jossa opiskelijat esiintyvät. Koulu sijaitsee pienessä kaupungissa, ja yleisöä jokaviikkoisiin performanssitapahtumiin tulee yleensä melko vähän. Toisinaan viikottaisten performanssien yleisön muodostavat pelkästään koulun opiskelijat.

Koulupäivät alkavat kehon lämmittelyllä ja avaamisella. Tästä jatketaan erilaisiin ohjattuihin kehollisiin harjoitteisiin ja itsenäiseen työskentelyyn. Opetukseen kuuluu myös luentomaisia osuuksia, joissa opiskellaan mm. Tatsumi Hijikatan tekstejä ja teoriaa kehollisesta tutkimisesta tai esityksen rakentamisesta. Lukukausi päättyy opiskelijoiden suunnittelemaan ja järjestämään buto-festivaaliin, joka kestää viikosta kahteen viikkoon. Festivaaleilla opiskelijat järjestävät yleisölle avoimia työpajoja ja esityksiä, ja tapahtumaan saapuu yleensä hyvin yleisöä ja esimerkiksi koulun vanhoja opiskelijoita.

Subbody butoh -metodi

Sb-metodi pitää sisällään kokoelman erilaisia kehollisia tekniikoita. Metodin keskiössä ja erilaisten harjoitteiden ja tekniikoiden aiheena on muodonmuutos. Useimpia metodin tekniikoista ja harjoitteista yhdistävät kehollisten tuntemusten ja mielen sisältöjen havainnointi, sekä erilaisten mielikuvien käyttäminen liikkeen synnyttäjinä. Koulussa opiskellessani harjoitteet ohjeistettiin suullisesti ja kehollisten esimerkkien avulla, ja opiskelijat tulkitsivat ja noudattivat ohjeita kukin oman kehollisen tilanteensa ja tarpeidensa kautta. Metodin tekniikat eivät sisällä tarkkoja ohjeita siitä, kuinka tekniikan tulisi harjoittajan kehossa toteutua, tai millaiseen lopputulokseen tekniikka tähtäisi, vaan tekniikat toimivat eräänlaisina lähtökohtina tai ehdotuksina jollekin tekniikan tekijän kehossa liikkeelle lähtevälle tapahtumalle. Tekniikoita ei voinut tehdä ”oikein tai väärin”, vaan kukin harjoittaja toteutti tekniikoita oman tilanteensa ja tarpeidensa kautta.

Valaistakseni sb-metodin tekniikoita, nostan tähän Behind the Mirror - A butoh manual for students -kirjasta kaksi erilaista harjoitetta.

“Opening the hidden joints

In our daily body, we have several hidden joints that we have forgotten how to use - sacrum, chest bone, collarbone, the fourth joint in our hands and feet and so on. So many hidden characters and creatures are folded in these joints. At one point in time you used those joints but they were ignored by parents and teachers, and the qualia were folded there as not-me.

Try opening and closing these joints. Change position from your daily position and you may catch some subtle qualia of the hidden self. When you meet a subtle qualia, just follow it and amplify it until you meet a hidden character.” (Lee 2012, 145.)

Kyseistä harjoitetta ohjaa tiettyjen kehonosien liikuttaminen, sekä tämän liikuttamisen aiheuttamien tuntemuksien ja impulssien havainnointi ja seuraaminen. Harjoitteessa huomioiduissa kehonosissa syntyvät liikkeet ja tuntemukset ohjaavat harjoitteen tekijän liikkumista ja tämän liikkumisen esiin kutsumaa kokemusta.

“Taking off human conditions: Taking off bones and muscles

Become a proto body. Transform from a human body to the most primitive one celled creature. Follow life’s most primitive tendencies - lazy, slow, heavy, liquid, vaporizing and so on. Become your own proto creature, a boneless creature, a liquid body. Become the proto body your life has invented.” (Lee 2012, 171.)

Tässä harjoitteessa sb-metodille tyypilliseen tapaan harjoitteen tekijän keho muuntautuu inhimillisestä kehosta ei-inhimilliseksi, tämän harjoitteen tapauksessa yksisoluisen eliön kehoksi. Harjoitteessa vähennetään ihmiselle tyypillisestä, inhimillisestä kehosta eräitä tätä kehoa rakentavia elementtejä - tässä harjoitteessa harjoitteen otsikon mukaisesti siis ihmiskehon lihakset ja luut. Tämä inhimillisten tekijöiden vähentäminen muuntaa ihmiskehoa toisenlaiseksi, ei-ihmisen kehoksi.

TOISSA TILOISSA -KOLLEKTIIVI

Toisissa tiloissa (7) on vuonna 2004 perustettu noin 30 jäsenen muodostama esitystaiteen kollektiivi, jonka toiminnan keskiössä ovat kollektiivin kehittämät ruumiilliset, ryhmässä tehtävät harjoitteet. Harjoitteiden avulla pyritään pääsemään “toisiin tiloihin” - siis kosketuksiin ihmiselle vieraiden kokemusten ja olotilojen kanssa. TT-kollektiivi keksii ja kehittää harjoitteita ja demonstroii ja opettaa niitä esityksissä ja työpajoissa, sekä rakentaa harjoitteiden pohjalta esityskokonaisuuksia. Harjoitteet on suunniteltu sellaisiksi, että kuka tahansa pystyy tekemään niitä muokaten niitä tarvittaessa omalle keholleen ja olotilalleen sopivaksi. Eri harjoitteet kestävät muutamista minuuteista useisiin tunteihin.

7 <http://toisissatiloissa.net/>

TT koostuu eri taiteen- ja tieteenalojen ammattilaisista. Ryhmän toiminnalle on tunnusomaista eri taiteenalojen yhteistyö, sekä toiminnan demokraattisuus.

TT on esiintynyt ja pitänyt työpajoja mm. kaupunkikulttuuritapahtumissa, erilaisilla taidefestivaaleilla, julkisissa tiloissa, gallerioissa ja teattereissa (mm. Kiasma-teatteri). Ryhmä on esiintynyt paljon myös Suomen ulkopuolella, mm. Saksassa, Venäjällä, Virossa, Ruotsissa, Tanskassa ja Italiassa. ⁽⁸⁾

TT kuvailee verkkosivuillaan kehollisen harjoittelun tai kehollisten harjoitteiden tekemistä näin:

TT-kollektiivi kertoo verkkosivuillaan harjoittelun periaatteista seuraavaa ⁽⁹⁾:

- ▣ Harjoittelu tapahtuu ryhmässä.
- ▣ Harjoittelu on jatkuvaa, säännöllisesti toistuvaa ja irrotettua esityksen tuottamisesta. Haluttaessa se voidaan kytkeä erilaisiin esityksiin.
- ▣ Harjoitteet muodostavat itsessään aina oman esityksensä. Harjoitteiden yhdessä seuraaminen on osa harjoittelua.
- ▣ Harjoitteiden aiheina ovat muodonmuutokset, vierailut muuntuneissa ja/tai ihmiselle vieraissa olo- ja kokemusmuodoissa, ”toisissa tiloissa”.
- ▣ Harjoitteet perustuvat erilaisiin itse keksittyihin tekniikoihin. Tekniikat voivat ottaa vaikutteita eri traditioista ja metodeista, mutta ne eivät perustu mihinkään ennalta olemassa olevaan oppiin. Toiminnan yhtenä tavoitteena on keksiä uusia ja uudennlaisia harjoitteita.
- ▣ Tekniikoissa otetaan huomioon muun muassa mielikuva, ruumiin asento ja liike, hengitys, ääni sekä suhde toisiin ruumiisiin, tilaan ja aikaan. Kun tekniikka harjoitteen päättyessä puretaan, harjoitteen synnyttämä kokemus purkautuu. Tekniikan purku on osa tekniikkaa. Harjoitteiden tuottamat tilat eivät voi ”jäädä päälle”.
- ▣ Harjoitteita on monia ja monenlaisia. Variaatio ja vertailu eri harjoitteiden välillä synnyttää ymmärrystä kokemusten syntymisen tekniikasta.
- ▣ Harjoitteet toteutetaan seuraten kaikille yhteistä ohjeistusta. Jokainen sovittaa ohjeistetun tekniikan omaa kuntoaan, ruumiinrakennettaan ja mielialaansa vastaavaksi.
- ▣ Harjoitteen kaari koostuu tilaan menosta, tilan ylläpidosta ja vahvistamisesta sekä tilasta poistumisesta. Harjoitteen kesto sovitaan ennen harjoitteen alkua.
- ▣ Harjoite aloitetaan, tehdään ja lopetetaan yhdessä. Harjoite ei pääty ennen kuin on yhdessä todettu ja varmistettu että kaikki ovat palanneet tilasta.
- ▣ Harjoitteluun kuuluu keskustelu, jossa vertaillaan harjoitteen synnyttämiä kokemuksia. Keskustelun perusteella harjoituksen ohjeistusta tarkennetaan ja rakennetta kehitetään.
- ▣ Harjoitteen toistaminen on osa harjoittelua. Toisto syventää ja muuntaa harjoitteen synnyttämää kokemusta. Harjoitteet eivät tule valmiiksi. Toisto synnyttää myös ymmärrystä siitä mitä harjoite merkitsee harjoittelemisena, toimintana ja mahdollisena elämäntapana.

8 <http://toisissatiloissa.net/ryhmasta/>

9 kokonainen lista harjoittelun periaatteista löytyy osoitteesta

<http://toisissatiloissa.net/kirjoituksia/harjoitteluperiaatteet/>

▫ Harjoittelu on yhdessä tapahtuvaa muuttumista.

Harjoittelu tapahtuu aina ryhmässä. Harjoitteet perustuvat erilaisiin ruumiillisiin tekniikoihin, jotka ottavat huomioon mm. liikkeen, mielikuvan ja suhteen toisiin ruumiisiin, tilaan ja aikaan. Harjoittaminen sisältää yksittäiseen harjoitteeseen tai tilaan laskeutumisen, siellä olemisen ja sieltä takaisin tulemisen, eli harjoitteen purkamisen. Harjoitteluun kuuluu tämän lisäksi keskustelu eli harjoitteiden tekemisestä syntyneiden kokemusten jakaminen, sekä harjoitteiden kehittäminen. Harjoitteiden toistaminen on osa harjoittelua, ja toisto synnyttää ymmärrystä siitä, mitä harjoittaminen merkitsee ”harjoittelemisena, toimintana ja mahdollisena elämäntapana”.

Eräänä esimerkkinä kollektiivin harjoitteista esittelen järvikotilo-harjoitteen Esa Kirkkopellon kuvailemana. Järvikotilo-harjoitteessa harjoitteen tekijät muuntautuvat järvikotiloiksi. Järvikotilon olomuodon omaksuminen tapahtuu tietyn kehon muodon ja liikkumis-, aistimis- ja kommunikointitavan ottamalla. Löytämällä ihmiskehosta joitakin järvikotilon fyysistä olemusta muistuttavia piirteitä ja korostamalla niitä harjoituksen tekijä voi siirtyä inhimillisestä kokemisen tilasta toisenlaiseen kokemisen ja olemisen tilaan. Näitä piirteitä ovat tässä harjoituksessa kaareva selkä (järvikotilon kilpi), maata vasten liukuva liike (muistuttaa kotilon tapaa liikkua), maata kohti suunnattu suu (järvikotilon tapa syödä kasviainesta järven pohjasta), pään yläpuolella eteenpäin menosuuntaan osoittavat sormet (kotilon tuntosarvet joilla se aistii ympäristöään ja kommunikoi muiden kotiloiden kanssa), sekä kosteat huulet ja kieli (selkärangattoman pehmeä ja limainen keho). Ihmis-järvikotilot liikkuvat hitaasti yhtenä järvikotilopopulaationa kommunikoiden toistensa kanssa tuntosarvillaan,

ja kotiloiden liikettä ohjaa kuvitteellisen ravinnon etsiminen ja muun järvikotilopopulaation liikehdintä. (Kirkkopelto 2015.)

Kuva 1: Esa Kirkkopelto havainnollistaa järvikotilo-harjoitetta

TT-kollektiivin harjoitteissa tutkitaan vastaavalla tyylillä erilaisten eliöiden ja esimerkiksi luonnonilmiöiden kokemisen ja olemisen maailmoja. Olen itse saanut kokeilla näitä muodonmuutoksen harjoitteita kollektiivin Salainen uudelleenkouutusleiri -työpajassa (2014) sekä Tripit! -har-

joitefestivaaleilla (2018). Näissä työpajoissa pääsin harjoitteiden kautta vierailemaan mm. kastemadon, pilven, vuoren, hauen ja hylkeen olemisen ja kokemisen maailmoissa.

TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA: RHIZOME LEE JA ESA KIRKKOPELTO

Rhizome Lee

Rhizome Lee (s. 1948, Japani) on butotanssija ja koreografi, sekä sb-metodin kehittäjä. Lee on tutkinut butoa ja ihmiskehoa 30 vuoden ajan, sekä esiintynyt ja pitänyt työpajoja yli 20 maassa. Opettajatyönsä aikana Lee on ohjannut yli 1000 opiskelijaa. ⁽¹⁰⁾ Lee omisti elämänsä butolle 45 vuoden iässä. Ollessaan 22-vuotias Lee näki ensimmäistä kertaa Tatsumi Hijikatan buto-esityksen, ja kokemus jätti häneen niin syvän jäljen, että hänen oli pakko usean vuosikymmenen jälkeen palata tutkimaan asiaa. Lee on ollut buto-pioneeri Tatsumi Hijikatan vaimon Akiko Motofujin oppilaana, ja hän mainitsee omiksi merkittävimmiksi buto-opettajikseen lisäksi mm. Tatsumi Hijikatan ja Katsura Kanin. Muita Leen työskentelyyn ja tutkimukseen vaikuttaneita tutkijoita ovat mm. C.G. Jung ja Deleuze. Lee kertoo saaneensa tärkeitä vaikutteita työskentelynsä esimerkiksi shiatsusta, kontakti-improvisaatiosta, Focusing-tekniikasta ja eräistä kamppailulajeista. Lee on kirjoittanut useita butoa käsitteleviä kirjoja ⁽¹¹⁾, ja lisäksi Subbody Butoh -koulun verkkosivuille ⁽¹²⁾ on koottu kattavasti Leen kehoa ja butoa käsittelevää teoriaa. Lee jatkokehittää kehollisen harjoittamisen tekniikoitaan yhdessä oppilaidensa kanssa.

Esa Kirkkopelto

TT-kollektiivin koollekutsuja Esa Kirkkopelto on filosofi, taiteilija, tutkija, teatteriohjaaja ja dramaturgi. Kirkkopelto on toiminut vuodesta 2007 Teatterikorkeakoulun taiteellisen tutkimuksen professorina. Kirkkopellon tutkimus keskittyy esiintyvän kehon dekonstruktioon sekä teoriassa, että käytännössä. Kirkkopellon taiteellinen tutkimustyö käy läheistä vuoropuhelua TT-ryhmän toiminnan kanssa. ⁽¹³⁾

Lee ja Kirkkopelto: Ei-ihmiseksi tuleminen

Olen valinnut nämä ajattelijat tutkielmaan mukaan, sillä tulkitsen, että heidän kummankin kehollista harjoittamista koskevissa käsityksissään on samansuuntaisia ideoita kehollisesta harjoittamisesta ja etenkin transformaation harjoitusten merkityksistä. Tulkitsen, että Leen ja Kirkkopellon taiteellista ja tutkimuksellista työtä yhdistää pyrkimys ihmisen hahmosta luopumiseen tai ihmisen hahmon uudelleenmäärittelyyn. Sekä Leen sb-metodissa, että Kirkkopellon kehittämässä TT-kollektiivin muodonmuutoksen harjoitteissa harjoittaja muuntautuu ihmisestä ei-ihmiseksi. Muodonmuutos vaatii ihmisen hahmon hylkäämistä, jotta avautuminen ei-inhimilliselle tai ei-tiedetylle, tuntemat-

10 <https://www.exindance.com/rhizome-lee>

11 mm. Behind the Mirror - A Butoh manual for students; Sinking into the Darkness of Body; The Butoh: A dedication to Tatsumi Hijikata

12 subbody.net

13 <http://www.uniarts.fi/esa-kirkkopelto>

tomalle tulisi mahdolliseksi.

Subbody butoh -metodissa keskeisenä vaatimuksena on hylätä kaikki inhimilliset olosuhteet tai olomuodot ("to abandon all human conditions") (Lee 2012, 29), jotta esimerkiksi onnistunut, esiintyjälle ja yleisölle merkityksellinen performanssi voisi tapahtua. Lee kuvailee, että butossa ei ole lainkaan kyse itseilmaisusta. Leen mukaan tanssija tai harjoittaja ei itse tanssi, vaan jokin muu liikuttaa tanssijan kehoa. Toisenlainen olento, joka saapuu tuntemattomasta ulottuvuudesta, ottaa valtaansa tanssijan kehon ja mielen. Leen mukaan todellinen buto on taitoa (tai taidetta - "art") elää täysin toisenlaisessa, moniulotteisessa (multidimensional) maailmassa modernin ihmisen kapeasta olomuodosta vapautuneena. (Lee 2012, 38.) Lee väittää seuraavaa: "Remove the illusion of being human and you will discover the possibility of simply being a very flexible life" (Lee 2012, 38). Ihmisen muodosta luopuminen tai luopuminen käsityksestä itsestään (modernin kulttuurin määrittelemänä) ihmisenä siis mahdollistaa Leen mukaan tyystin toisenlaiseksi, rajattomaksi olennoiksi (life) tai itse elämäksi tulemisen.

Esa Kirkkopelto kirjoittaa TT-kollektiivin verkkosivuillakin esillä olevassa tekstissään Yleistetyn antropomorfismin manifesti, että niin teatterin kuin koko länsimaisen kokemisentavankin ongelma koskee ihmismuotoon rajoittumista ja ihmismuodon itsensä rajoittuneisuutta, ihmismuotoa kaiken rajoittamisen, rajanvedon, perustana ja perimmäisenä periaatteena.

Kirkkopelto väittää, että jos hyväksymme ihmisen hahmon rajat ja etenemme niiden ehdoilla, rajaamme ihmiskokemuksen samalla irti kaikista muista olioista. Kirkkopellon mukaan kokemuksemme ankkuroituminen ennalta annettuun ihmisen hahmoon estää meitä kohtaamasta ihmisen ilmiötä. Kirkkopelto väittää, että ihmisen ilmiön voi kohdata vain vahvistamalla ja edistämällä siinä esiin tulevaa ääretöntä äärellisyyttä. Kirkkopelto kirjoittaa, että tämän kuvittelukyvyn harjaannuksen myötä ihmishahmo kokee liukenemisen ja irtautuu niistä identifikatorisista kiinnikkeistä joihin olemme sen havainnossamme vuosituhansien saatossa kytkeneet.

Kirkkopellon mukaan ihmisellä on omalaatuinen oikeus jäljitellä muita maailmassa kohtaamiaan oliota, osallistua toisiin kokemuksiin. Kirkkopelto kirjoittaa, että tästä oikeudesta voisi nyt tulla meidän velvollisuutemme. Kirkkopellon mukaan kysymyksessä on uudestisyntymisen harjoittaminen, oman syntyneisyytensä, oliona olemisen tosiasian tunnistaminen ja muiden olioiden ja oliolajien moninaisuuden kohtaaminen - ei "moniarvoisuus", ei "erilaisuus" arvona, vaan kokemus itsen ja muiden olioiden syntyneisyydestä. Kirkkopelto jatkaa, että tällöin kohtaaminen olioiden välillä ei enää perustu minän ja muiden, subjektin ja objektin, katsojan ja esiintyjän vastakkaisuuteen.

Kirkkopellon mukaan se mikä meitä toisessa ihmisessä kauneimmillaan kohtaa aina ylittää ihmisen. Vain siihen, Kirkkopelto väittää, mitä ihminen ei ole, hän voi varauksetta luottaa – kiveen, kasviin, eläimeen, mereen, maahan ja avaruuteen, ja vain sitä vasten hän voi kohdata, ymmärtää ja saada

takaisin myös oman kokemuksensa erityislaadun. Tämänkaltaisen vapautuminen ei ole Kirkkopello mukaan tulosta rajojen ylittämisestä tai niiden kunnioittamisesta, vaan avautumisesta rajoittamattomalle. (Kirkkopelto 2004.)

Sekä Kirkkopellon että Leen puheessa ihmisen hahmon luonteesta avautuu näkymä jonnekin ihmisen hahmon tuolle puolen. Sb-metodin ja TT-kollektiivin harjoitteet kurkottavat harjoittajan muodonmuutosten kautta ihmisen hahmon toiselle puolelle tai ulos ihmisen hahmon rajoista.

HARJOITTAMISEN KOKEMUKSISTA

Seuraavissa luvussa jäsenän harjoittamisen kokemuksiani ja haastateltujen kertomuksia harjoittamisesta ja harjoittamiseen liittyvistä ilmiöistä. Olen jäsennellyt omia kehollisen harjoittamisen opiskelujakson aikana esiin nousseita kokemuksiani ja muodostanut näistä kolme pääteemaa *“eheytyminen”*, *“olentojen samankaltaisuus”* ja *“sosiaalinen vieraantuminen”*. Esittelen kokemuksiani ja löydöksiäni tässä kappaleessa näiden teemojen kautta. Teemoittelin TT-kollektiivin kolmen jäsenen haastattelussa esiin nostamia kokemuksia, ja sijoitin teemoittelun kautta löytyneet aiheet *“nautinto / hyvä”*, *“leikki”*, *“muutos”*, *“kollektiivisuus”*, *“ekologia / kohtaaminen”* ja *“ihmisen rakenne”* kolmen omista harjoittamisen kokemuksista kiteyttämäni pääteeman alle. Peilaan kokemuksiani haastateltujen kokemuksiin, sekä Esa Kirkkopellon ja Rhizome Leen teorioihin ja näkemyksiin kehollisesta harjoittamisesta.

Nimeämäni pääteemat limittyvät ja kietoutuvat toisiinsa, ja teemojen kautta pyrin valottamaan tutkimiani ilmiöitä erilaisista näkökulmista. Teemat kurottavat harjoittamisen ja performanssin tilanteista kohti kaikkea muuta elämistä, maailmassaoloa ja suhteita toisiin olentoihin.

Kuva 2: Becoming wolf -performanssi

EHEYTYMINEN

Sain kiinni virrasta - ainakin jokin osa kehostani on siellä! Silmissä sen tuntee, katse muuttu: silmät näkevät muualle, näiden seinien ja lattian läpi. Jokin ohjaa kulkuani ja tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu. Tunnen maan ja ilman, kämmeneni ja jalkapohjani ovat herkäät. Yleisöön päin käännetty selkäni saattaa peittää sen, mutta sisälläni pienet, lasinkaltaiset osat liikkuvat. Liikun tilassa kehojen lävitse, kiinnityn kehoihin, kehot kiinnittyvät toisiinsa, syntyy yksi suuri keho. Jos jätän lähes kaiken sikseen ja avaudun tyhjenemiselle, tulee liikkumisestani saumattomampaa. En pysty putoamaan tyhjyyteen täysin, ja se sattuu. Yritän löytää reitin yhteyteen kaiken kanssa, reitin takaisin kotiin, mutta jälleen kohtaan erillisyyden kuilun reunan. Tiedän missä koti on! Mutta en pääse sinne vielä. En uskalla päästää irti siitä, mikä olen.

Tämä on kipeintä.

(ote muistiinpanoista 2017)

Keholliseen työskentelyyn ja harjoittamiseen, esimerkiksi butoon, liitetään usein eheytyksen ja parantumisen ulottuvuuksia (Leino 2012, 6). Näen, että kehollinen, kehon havainnointiin ja avaamiseen tähtäävä työskentely ja harjoittaminen tekee ilmiselvästi hyvää ihmiselle, sillä ihminen on maailmassa juuri kehonsa kautta ja kehossaan.

Sen lisäksi, että kehollinen avautuminen, laajeneminen ja linjautuminen itsessään on fyysistä hyvinvointia lisäävää, koen omien harjoittamisen kokemuksieni kautta, että kehon totutuista asennoista irtautuminen liikuttaa myös totunnaisia tuntemisen, havaitsemisen ja ajattelun kaavoja. Näen, että kehollisen tilan avautuminen mahdollistaa samalla myös ajattelemisen tilan muuntumisen. Koen, että kehollisen harjoittamisen on mahdollista purkaa ja uudelleenohjelmoida kulttuurin määrittämän liikkumisen ja ajattelun muotoja ja tapoja. Tämä oman kehon haltuunotto ja eheyttäminen kehollisen harjoittamisen kautta on ollut itselleni eräs keskeisistä tärkeistä elementeistä kehollisessa harjoittamisessa.

Leen mukaan inhimillisen eheytyksen ja paranemisen prosessissa kaikkein tärkeintä on kaiken it- sessä olevan hyväksyminen ja vahvistaminen (”affirm everything in your whole self”). Tämä on Leen mukaan edellytys ihmisen eheytykselle ja kokonaiseksi kasvamiseksi. (Lee 2012, 207.) Sb-metodin harjoitteissa havainnoidaan ja eletään kehollisesti kaikkea tietoisesti nousevaa kehollista ja tajunnallista sisältöä, kuten kehon fyysisiä muotoja, liikkeitä ja tuntemuksia, sekä havaintoa, emotioita, muistoja ja mielikuvia. Omat harjoittamisen kokemukseni eivät aina olleet miellyttäviä tai hyvältä tuntuvia. Melko usein harjoittaminen ja kehoon syventyminen tuntui minusta vaikealta tai epämiellyttävältä. Kehossa asuvan kivun ja vaikeuden kohtaaminen ja valaiseminen oli kuitenkin minulle

hyvää tekevää. Koen, että minulle oli eheyttävää tulla kosketuksiin varjossa tai piilossa olleiden kehollisten tai mielellisten itsen osien ja alueiden kanssa.

Arkipäiväisestä kokemuksesta tiedän, että kehosta kumpuavat erilaiset reaktiot ja liikkeet (kuten esimerkiksi tärinä) saatetaan arkisissa sosiaalisissa tilanteissa tulkita häiriötiloiksi. Kehollisen harjoittamisen tai performanssin tilanteissa tavanomaiset käyttäytymisen normit eivät kuitenkaan säätele kehon liikkumista. Harjoittamisen tilanteessa aukeaa sosiaalisesti mahdollisuus sellaisiin kehollisiin liikkeisiin, jotka ei-harjoittamisen tai arkipäivän tilanteissa olisivat sosiaalisesti selittämättömiä tai kiellettyjä. Subbody Butoh -koululla ollessani minulla oli jatkuvasti, myös opetustilanteiden ulkopuolella, pääsy tilaan, koulun tanssisaliin ja koulun pihalle, joka oli sosiaalisesti poikkeavaa vyöhykettä ja kokeilemisen ja harjoittamisen aluetta, jossa minun oli sosiaalisesti sallittua tutkia kehoa ja liikettä monipuolisesti.

Subbody Butoh -koululla vallitsi arkisesta ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta poikkeava sosiaalinen ilmapiiri ja normisto. Koska kyseessä on keholliselle ja taiteelliselle kokeilemiselle ja tutkimiselle tarkoitettu paikka, ja koska tutkimisen keskiössä on juuri ihmisen kehollinen ja sosiaalinen todellisuus ja halu tämän todellisuuden tutkimiseen ja uudelleenmäärittelyyn, teki tämä koulun sosiaalisesta ympäristöstä erityisen. Kaikenlainen toisten opiskelijoiden kanssa yhteisymmärryksessä tapahtunut ilmaisu ja vuorovaikutus oli koulun yhteisössä sosiaalisesti sallittua. Tämän poikkeavan sosiaalisen ympäristön vuoksi ihmisten toisenlainen kohtaaminen tuli mahdolliseksi. Koen, että vuorovaikutus, jonka ei tarvinnut tapahtua esimerkiksi sanallisesti (koulupäivien aikana kehoitettiin puhumattomuuteen, eräs koulun säännöistä oli ”no talking”), mahdollisti tervehdyttävällä tavalla esimerkiksi erilaisen avoimuuden, herkkyyden ja leikkisyyden ilmaisemista. Harjoittamisen tilanteissa oli mahdollista kohdata toisia ihmisiä monipuolisesti elävän ja reagoivan kehon kautta sosiaalisen hahmon sijaan.

Kehollisen harjoittamisen tilanteissa sosiaalisten konventioiden on mahdollista purkautua, ja koulupäivien ollessa pitkiä ja opiskelun ollessa käytännössä päivittäistä, levisi harjoittamisen ja performanssin tilanne muuhunkin sosiaaliseen vuorovaikutukseen kouluajan ja koulun alueen ulkopuolelle koulun opiskelijoiden keskuudessa. Syntyi tila, jossa performanssi saattoi yllättäen tapahtua missä ja milloin tahansa. Mikä tahansa koulun opiskelijoiden välinen sosiaalinen tilanne, esimerkiksi ruoanlaitto, nuotion ääressä istuminen tai saunominen, saattoi yllättäen liukua kollektiiviseksi performatiiviseksi, poikkeavan sosiaalisen todellisuuden tilanteeksi. Tämä toisenlaiselle vuorovaikutukselle, leikille ja luovalle ilmaisulle avoin tilanne tuntui itsessään ilahduttavalta.

Se, että tulin nähdyksi harjoitteiden ja harjoittamisen kautta ja se, että saatoin harjoittamisen ja performanssien tilanteiden kautta nähdä kanssaharjoittajani ja todistaa näiden erilaisia tilanteita ja prosesseja, tuntui parantavalta. Ihmisyyteen liittyvien kasvun ja laajenemisen ja myös kasvuun sisältyvän kivun ja vaikeuden kokemusten jakaminen kollektiivisesti tuntui tervehdyttävältä. Har-

joittamiseen liittyi koululla oleellisena elementtinä juuri harjoittamis- ja tutkimustyön jakaminen muiden opiskelijoiden kanssa. Harjoitteet saattoivat esimerkiksi muodoltaan olla sellaisia, että kukin ryhmän oppilas teki vuorollaan harjoitetta yksin tai pienessä ryhmässä muiden opiskelijoiden katsoessa ja todistaessa tapahtuvaa.

Kun kyseessä ei ole yksin tapahtuva henkilökohtaiseen eheytymiseen tähtäävä kehollinen harjoittaminen, vaan oman harjoittamiskokemuksieni mukainen harjoittaminen, joka jaetaan esityksen muodossa muiden ihmisten kanssa, on harjoittamiseen liittyvä eheytyminen luonteeltaan kollektiivista. Buto-taiteilija Masaki Iwana kuvailee, että butossa ei ole kysymys ainoastaan itsen parantamisesta. Koska kyseessä on esiintymisen teko, vaatii buto tapahtuakseen aina tekijän lisäksi jonkinlaisen todistajan. Buto-performanssi on vaihtoa yleisön kanssa. Puolet tästä esiintymisestä on itsen parantamista varten, ja puolet yleisön parantamista ja ilahduttamista varten. Jos esiintyjä unohtaa tämän, tulee esiintymisestä itsekäs teko, jonka tarkoitus on tyydyttää vain esiintyjää itseään. (Iwana 2009.)

Harjoittamisen kokemuksien ja erilaisten performanssitilanteiden vaikuttamana koen, että yksilön tekemä henkilökohtainen eheytyminen työ on samalla koko kollektiivia eheyttävää. Yksittäisen ihmisen eheytyminen prosessilla tuntuu olevan vaikutusta tämän ihmisen vaikutuspiirissä oleviin ihmisiin, kuten esimerkiksi performanssia todistavaan yleisöön. Esityksenä jaettavassa kehollisessa harjoittamisessa keskiössä on henkilökohtaisen työn lisäksi myös aina jonkinlainen tietoisesti kollektiivia kohti kurottava pyrkimys, ja näin performanssiin liittyvässä harjoittamisessa on aina vahva kollektiivinen ulottuvuus.

Koululla ollessani näin performansseja, jotka tuntuivat jollakin vaikeasti kuvailtavalla tavalla tervehdyttäviltä ja energiaa antavilta. Minun on vaikea sanoilla tavoittaa, miksi esimerkiksi jokin tietty hetki tietyssä performanssissa on koskettanut minua syvästi. Ehkäpä olen performanssia katsoessani tunnistanut tai muistanut jotakin omasta ihmisyydestäni. Koen, että performanssissa esiintyjä kuljettaa katsojan mukanaan sellaisiin ihmisyyden ja elämän ulottuvuuksiin, joihin katsoja on saattanut elämänsä aikana unohtaa reitin. Performanssissa esiintyjä voi myös käydä läpi jonkinlaisen matkan tai kokemuksen yleisön puolesta. Näen kehollisen harjoittamisen performanssina olevan parhaimmillaan eheyttävää molempiin suuntiin - se ravitsee sekä esiintyjää, että katsojaa.

Nautinto / hyvä

Nautinto ja se, että harjoittaminen tekee hyvää, oli keskeisesti esillä haastateltavienkin huomioissa ja kommentteissa. Haastateltujen kertomuksissa harjoitteita tehdään, sillä se tuntuu eri tavoilla hyvältä ja nautinnolliselta.

Haastateltava 1: “--- Nämä tekniikat tuntu semmoiselta vapaalta vyöhykkeeltä, tai tavallaan ne olot ja kokemukset, mitä niistä sai, tuntu hyvää tekeviltä. Ja sitten siinä samalla tavallaan sen

hyvää tekevän toiminnan, fyysisen toiminnan ja mielikuvien ja miltä ne tuntu --- niin sen ohella tehtiin niitä proggiksia, jotka tuntu kyllä sitten hienolta myös. --- Tää on mulle vakava harrastus, yks toteutumiskanava, mistä mulla ei vaadita mitään semmoista, mikä kaikkialla muualla on olemassa.”

Haastateltava 2: “--- Nautinto, sitähan me korostetaan paljon. Mulle se ei oo pelkkä tyhjä sana, vaan se on puhdasta ruumiillista nautintoa. Et mihin ruumiisi pystyy, mitä löytyy. Ja se on leikkiä myös. --- Se on mielikuvittelua ja ruumiillista mielikuvittelua.”

Haastateltava 1 nosti kuvailussaan esiin omissa kokemuksissanikin näyttäytyneen yhteyden kehollisen toisin toimimisen ja ajattelullisen avartumisen tai muuntumisen välillä.

Haastateltava 1: “Kun toimii itselleen epätyypillisesti niin se avartaa mieltä ja tuo mielihyvää. Kun toimii fyysisesti itselleen epätyypillisesti se avartaa myös mieltä, ja sitä kautta antaa uusia näkökulmia ja kaikki näyttäytyy entistä mahdollisemmalta, monialaisemmalta, toiveikkaammalta.”

Harjoitteissa kehon hahmo voi muuntua ja näyttäytyä yllättävänä. Harjoitteissa keho on vapaa otamaan toisenlaisia muotoja ja ulottuvuuksia. Tätä haastateltavat kuvailevat nautinnolliseksi, ja tähän kuvaukseen voin itsekkin yhtyä.

Haastateltava 2: “Jotenki palautu noihin harjoitteisiin, vapaushan niissä on kans semmoinen erotuksena monesta muusta ruumiillisesta olemisesta. Sekä se oman ruumiin rajojen... että vaikka se ei oo välttämättä mitään extremeä, että sä teet jotain sellaista tosi hurjaa välttämättä, mut se että kuitenkin on siinä myös ihan se fyysinen nautinto, et “näinkin mä voin tehdä”. --- Tavallaan sä haet sun ruumiista sellasia liikesarjoja mitä sä et ehkä yleensä hae.”

Haastateltava 3: “Jotenki se ruumiin hahmo niissä harjoitteissa usein on se joka näyttäytyy jotenki yllättävänä. Ja jotenkin semmoisen havainnon tekeminen, että oma ruumiin hahmo on muuttunut, saanut toisenlaisia ulottuvuuksia, niin se monesti tuottaa nautintoa.”

Haastateltavat kuvailivat, että harjoitteissa on lupa katsoa myös toista ihmistä toisenlaisella tavalla. Haastateltavien mukaan tämän myötä kanssaihmiset näyttäytyvät erilaisesta kulmasta, toisenlaisina, monenlaisina. Tämä kokemus toisten ihmisten kohtaamisesta toisenlaisella tavalla väritti myös omia harjoittamisen kokemuksiani.

Haastateltava 2: “Ja sitten ehkä se, sitä nyt on sivuttu moneenkin kertaan, mutta se että myös toisten katsominen jotenkin muuna kuin ihmisenä, sitäkin se on. Lupa katsoa ihan toisella tavalla. Ja lupa koskettaa myös. Ja olla fyysisesti ja psykofyysisesti samassa tilassa jollain erilaisella tavalla...”

Haastateltava 1: "Niin, ne kanssaihmiset näyttäytyy myös monenlaisena. --- Olento on mahdollisuuksia täynnä."

Haastateltava 2 huomioi, että eräs hyvää tekevä puoli harjoittamisessa on se, että harjoitteet ovat paikka, jossa on mahdollista päästää irti tietyistä asioista ja todella vierailla toisenlaisissa olemisen muodoissa ja maailmoissa.

Haastateltava 2: "Ja tavallaan mun mielestä se villi väite siitä, että me voidaan. Me voidaan olla mitä vain. Ja sillei tavallaan niinku oikeesti päästä irti jostain asioista ja päästä vierailemaan ja tietyllä tavalla se on sellainen ihan tosi, tosiväite."

Oman harjoittamisen myötä itselle paljastuva jonkinlainen kokemus rajojen liukenemisesta tai siitä, että haastateltavaa 2 lainaten "me voidaan olla mitä vain" on ollut itselle voimakkaimpia harjoittamisen ääreen vetäviä voimia. Tämä tuntuu olevan eräs oman harjoittamiseni ydinkokemuksista tai -merkityksistä.

Leikki

Haastateltavat puhuivat haastattelussa harjoittamiseen liittyvästä leikistä ja leikkimisestä. Haastateltavat kokivat, että harjoittaminen ja leikkiminen ovat jollain tavalla linkittyviä ja lähellä toisiaan. Leikki koettiin haastateltavien kertomuksissa tervetulleena asiana.

Haastateltava 1: "--- Itsellä on sillei, että ennen teatteria mä olin tosi kova leikkimään, niin tämä toiminta muistutti sitä leikkiä. --- Se, että saa olla yhdessä muiden kanssa, löytää yhteyden yhteisen leikin kautta, niin se on itselle ollut kauhean tervetullut, ja että aikuiset ihmiset voi tehdä niin, ne tarvii sitä."

Haastateltava 2 kuvaa leikkiä ja harjoittamista yhdistäviä piirteitä. Niin harjoittamisen kuin leikinkin luonteeseen voi kuulua esimerkiksi totutusta irti päästäminen ja kuvittelu. TT-kollektiivin harjoitteissa yhteisyys, yhdessä tekeminen tai leikkiminen on osa harjoittamisen rakennetta.

Haastateltava 2: "--- mikä leikki tästä herää, niin se on ruumiillinen leikki. Kuvittelua, mikä kai kuuluu leikkiin yhtenä osana. Ja joku irti päästäminen jostain totutustua voi kuulua leikkiin. --- Ja kaikkein suorimmassa merkityksessä, että leikit olevasi jotakin muuta. Ja sit se yhteinen leikki. Totta kai on myös yksin leikkiä, mutta se on aika kollektiivista usein. "

Haastateltavat kuvailivat harjoittamista ja leikkimistä yhdistävää ennalta määrittelemättömyyttä ja leikkiin liittyvää tuntematonta, leikin johdateltavaksi asettautumista.

Haastateltava 2: "--- Kun katsoo omia lapsiansa jotka leikkii, niin se kuuluu leikkiin et sä et alussa

tiedä, mihin tämä johtaa, niin tavallaan mä koen sellaisia ehkä täällä. Ihan jos ajattelee tähän saliin tulemista, varsinkin just näihin viikkotreeneihin, niin tavallaan et tullessasi tiedä, miten avaat oven silloin kun lähdet pois, tai tavallaan se on mulle sitä leikkiä.”

Haastateltava 3: “Mä koen sen jotenkin niin, että se missä mä tunnistan semmoisen leikin puh-taimmillaan, mikä lapsilla voi olla, semmoinen ennaltamääräämätön toiminta, jossa lapset lähtee jostakin ja tutkii jotakin ja siitä seuraa jotakin. Ja se ei oo rajattua, sitä ei oo asetettu mihinkään rakenteeseen, se tapahtuu ehkä meidän harjoituksissa, kun me kehitetään jotain harjoitteita, kaikkein voimakkaimmin. --- Ne vaihtelee ne harjoitteet, mutta se semmoinen leikki mikä on semmoista jonkinlaista vielä määrittelemätöntä niin se tapahtuu meidän harjoitteissa, ja kyllä mun mielestä se on tunnistettavissa joistakin muistakin luovista prosesseista mitä ihmiset tekee keskenään.”

Haastateltava 3 kuvailee harjoitteen rakenteen luomaa turvallista tilaa, joka mahdollistaa leikkiin heittäytymisen. Kun harjoitteella on tiedetyt raami, mahdollistaa se toimintaan heittäytymisen.

Haastateltava 3: “Sen tyyppistä leikkisyyttä on olemassa ja ilmenee muuallakin, mutta ehkä se semmoinen tietynlainen leikki, mikä on erityistä, on se harjoitteen rakenteessa tapahtuva leikki, joka vois muistuttaa ehkä jollain tavalla vanhoja kansanleikkejä siinä mielessä, että niissä on ollut se tietty rakenne, joka on sitten tuottanut sen yhteisen leikin. Täällä tapahtuu joku samankaltainen, että ollaan tehty joku harjoite tietynlaiseksi, niin se muodostaa sellaisen turvallisen raamin, jossa voi tietää, että tietyt asiat tapahtuu vain tietyissä raameissa, ja kun ne saa tapahtua tietyissä määritellyissä raameissa, niin sitten jollain tavalla niihin on helpompi heittäytyä.”

Haastateltava 2 kuvailee, että leikkiin, niin kuin harjoittamiseenkin, kuuluu jakaminen, huomioimi-nen ja toisen leikkijän kokemuksen ja maailman hyväksyminen ja vahvistaminen. Leikin luontee-seen kuuluu, että leikin sisällä olevat ovat kiinnostuneita toisistaan.

Haastateltava 2: “Ja sit sä saat vielä jakaa sen muiden kanssa, ja muut on jotenki niin kuin kiin-nostuneita siitä. Ja siinä on joku mun mielestä semmoinen erityislaatuisuus, mutta siinä on kans joku leikillinen tavallaan... Et sillä on yhtäkkiä merkitystä. Koska leikkiin kuuluu mun mielestä se, että (tai ku mä just nyt tarkkailen tommosen leikki-ikäisen lapsen toimintaa) siinä kollektiivi-ssä leikissä toinen on kiinnostunut ja se hyväksyy sen. Ja tavallaan vie sut sinne maailmaan tai jotenkin... --- Ja toki niin kuin luovassa prosessissa, niin tämä ei ole ainut paikka missä tällaista tapahtuu, mut semmoinen mikä tässä ehkä on erityistä, niin se on musta hienoja hetkiä se sellai-nen että kun mä laitoin mun ruumiini näin ja muodostin siitä jotain tällaista niin mitä se minussa herätti, ja sit me ollaan kaikki jotenkin tosi sen äärellä ja jaetaan se.”

Haastateltavat sivusivat harjoitustilanteissa vallitsevaa poikkeavaa sosiaalista ympäristöä, jonka voisi ajatella liittyvän myös leikin todellisuuteen. Harjoittamisen tilan sosiaaliset konventiot ovat erityiset. Haastateltavat kommentoivat tätä asiaa kuitenkin vain lyhyesti.

Haastateltava 1: “--- Siitä puuttuu ne sosiaaliset konventiot, jotka kaikessa muussa aikuisten kanssakäymisessä on.”

Haastateltava 2: “Tosi erilainen tapa olla muitten ihmisten kanssa kun oikeastaan missään muualla.”

Muutos

Ryhmän verkkosivuilla kuvauksessa ryhmästä sanotaan näin: “(Ryhmän toiminnan) Taustalla on näkemys, jonka mukaan kosketus vieraiden kokemusmaailmojen kanssa muuttaa meitä ja toimintaamme kokonaisvaltaisesti” ⁽¹⁴⁾. Kysyin haastateltavilta, resonoivatko he tämän ajatuksen kanssa.

Haastateltava 2 kertoo kokevansa, että harjoittaminen on muuttanut hänen maailman kokemisen tapaansa jollain tavalla.

Haastateltava 2: “--- Ihan tavallaan niistä ensimmäisistä metreistä alkaen harjoitteiden parissa, niin se on vaikuttanut maailman kokemisen tapaan. Se on asia mitä ei ole tarvinnut ihan hirveästi eritellä, tai välttämättä ainakaan sanallistaa kauhean täsmällisesti. Mutta mä olen tietyissä tilanteissa huomannut sen. Enkä mä voi tietenkään eritellä, että se on juuri tämä harjoittaminen.”

Haastateltava 2 kuvailee, että kehollisen harjoittamisen ja ruumiillisen lähestymistavan myötä asioista on tullut hänelle ruumiillisempia. Omien harjoittamisen kokemuksieni kautta pystyn yhtymään tähän kokemukseen.

Haastateltava 2: “Mut sit ihan se konkreettinen fyysinen harjoittaminen on muuttanut mun käsitystä sekä ympäröivästä todellisuudesta, että itsestäni. En ollut sitä ehkä niin hirveästi halunnut, pidin sitä myös asiana mitä en halunnut, sitä itsessä tapahtuvaa muutosta, en ollut halunnut sillei edes ikään kuin väen väkisin pusertaa joksikin oivallukseksi --- jos sanoo ihan konkreettisesti, että tavallaan asioista on tullut ruumiillisempia itselle. Vähän niin kuin kaikenlaisista asioista. Sitä kautta että niitä kerta kaikkiaan lähestyy ruumiillisesti.”

Haastateltava 1 arvelee, että harjoittaminen on saattanut muuttaa häntä monipuolisempaan ja avarampaan suuntaan.

Haastateltava 1: "Niin siitä muutoksesta että.. En mä tiedä olenko mä muuttunut tai millä lailla olen muuttunut, mutta kyllä mulla semmoinen kuvitelma on, että ne roolit ja toiminnot mitä noin muuten elämässä tekee ja tämä toiminta suhteessa niihin on kauhean toisenlaista, niin siitä vois kuvitella ihan väkisinkin, että ihan tavallaan se vahvistaa eri lihaksia, eri synapseja ja sillä lailla kuvittelen että olen monipuolisempi kuin jos en olisi tehnyt näitä asioita. Ja kuvittelen myös, että ne näkökulmat mitä tätä kautta on saanut muihin tavallaan... Totta kai ne on mun omia kuvitelmia niistä muiden näkökulmista, mutta niihin asettuminen, joka tapauksessa mä kuvittelen, että se on tehnyt musta jollain lailla avaramman ihmisen, ehkä empaattisemman, toivon niin. Mutta nämä on uskon asioita."

Haastateltava 1 kommentoi myös, että harjoittamisen myötä ilmiöitä ja asioita huomaa jollain lailla tarkemmin. Oma kokemustani havainnon tai asioiden havaitsemisen ja kokemuksen muuttumisesta avaan seuraavassa luvussa Olentojen samankaltaisuus.

Haastateltava 1: "--- kyllä sitä on kiinnostunu kaikenlaisista ilmiöistä maailmassa joka tapauksessa. Ehkä ne vois kuvitella että ne huomaa jotenkin tarkemmin."

Haastateltava 3 kysyy, voiko kokonaisvaltainen muutos olla edes mahdollista ilman, että pääsee kosketuksiin jonkin itselle vieraan kanssa. Haastateltava näkee, että muutos edellyttää kosketusta johonkin vieraaseen.

Haastateltava 3: "Mä ehkä jotenkin koen sen että voisko se mennä niinku jos kääntäs sen ajatuksen päinvastoin, ja kysyis että onko kokonaisvaltainen muutos mahdollista jos ei pääse kosketuksiin jonkin itselle vieraan kanssa, että se on ehkä jopa tietoteoreettisesti ajateltuna välttämätöntä että kohtaa asioita jotka ei oo tuttuja ja osana omaa ajatus- ja kokemusrakennetta, että voi muuttaa näkökulmaa ja saada uudenlaisia ymmärryksen tapoja."

Kollektiivisuus

Kollektiivisuus on TT-ryhmän toiminnassa keskeistä. TT-kollektiivin kehollinen harjoittaminen on lähtökohdaltaan kollektiivista, sillä harjoitteet tehdään ryhmänä. Myös sb-metodiin sisältyy vahvasti ryhmänä toimiminen ja ryhmänä tehtävät harjoitteet, ja tämä on vaikuttanut oman harjoittamiseni muotoutumiseen.

Haastateltavat käsittelevät puheenvuoroissaan kollektiivisuutta eri tavoin.

Haastateltava 2 toi esiin, että hänen fokuksensa ryhmässä olossa ei ole pelkästään omaan hyvinvointiin pyrkiminen. Haastateltavan kuvaukset kokemuksistaan kollektiivisen toiminnan merkityksistä tuntuvat itselle samaistuttavilta.

Haastateltava 2: “Ja sit ei pelkkään omaan hyvinvointiin pyrkiminen erotuksena siitä jos mä treenaisin vaan itse jotain kehotekniikkaa sen takia, että minä voin hyvin. Se aspekti tässä toki on, kyllä mä koen voivani juuri hyvin, mutta mä ajattelin, että tämä on jotenkin suurempaa. Ensinnäkin tehdään taidetta, ja sitten myöskin, että nämä on kaikille ja ne on avoimia kaikille ja on tarkoituskin jakaa niitä kaikille. Että se mun fokus ei ollut välttämättä siinä mitä mä teen pelkäämään.”

Haastateltava 3 puhui monitaiteisen kollektiivin harjoittamiseen liittyvästä kaikille yhteisestä tilasta ja harjoitteiden demokraattisuudesta ja TT-kollektiivin eri taustoista tulevien ihmisten muodostamasta kokonaisuudesta.

Haastateltava 3: “Se mikä on kannatellut sitä, että miksi olen Toisissa tiloissa -ryhmässä liittyy varmaan enemmän siihen kollektiivisuuteen ja siihen semmoiseen eri taustaisten muodostamaan taiteidenväliseen tilaan, joka muodostuu Toisissa Tiloissa -ryhmän keskuudessa, kun ihmisillä on erilaiset taustat ja työstetään sitä mikä on meille kaikille yhteistä tai kaikkien tavoitettavissa. Ja ajatus siitä sellaisena vastavoimana eri taiteenmuotojen eriytymiselle ja eri taiteen instituutioiden monimutkaisille sisäisille rakenteille, jotka määrittää ikään kuin kokemuksen aluetta, niin tässä mä nään jonkun mahdollisuuden ikään kuin yleisempään kansalaisuuteen, mistä lähtien nämä jutut on tavoitettavissa. Ei välttämättä ensisijaisesti työryhmän sisäinen demokratia, vaan harjoitteiden demokraattisuus, että ne on mahdollisia kaikenlaisille ihmisille eri taustoista käsin.”

Haastateltujen kertomuksissa nousi esiin samankaltaisia hyvinvointiin, eheytymiseen ja muuttumiseen liittyviä elementtejä, kuin omassa kokemuksessani. Hyvinvoinnin, nautinnon ja kollektiivisuuden teemojen lisäksi haastateltavat käyttivät harjoittamisesta puhuessaan sanaa “leikki”. En omassa tekstissäni sanoittanut harjoittamista “leikkinä”, mutta näen hyvin yhteneväisyydet kehollisen harjoittamisen ja leikin välillä. Ehkäpä omiin harjoittamisen kokemuksiini liittyi tietynlainen vakavuus ja myös vaikeuden, eikä niinkään yksiselitteisen ilon tai nautinnon läsnäolo, ja voisin nimittää omaa harjoittamistani “leikin” sijaan jonkinlaiseksi “vakavaksi leikiksi”. Omassa harjoittamisessani huomioni kohteena, tavoitteenani tai toiveenani ei ollut se, että harjoittaminen tuntuisi mukavalta tai olisi aina hauskaa tai nautinnollista. Tästä huolimatta harjoittaminen lisäsi hyvinvointiani.

Kuva 3: Becoming wolf -performanssi

Kuva 4: Free resonance theatre - eräs harjoite performanssina

OLENTOJEN SAMANKALTAISUUS

*Koulun uima-altaassa kelluu kuollut lepakko. Pieni levää kerännyt ruumis lipuu vihertävässä vedessä äänettömästi. Katsomme ruumista mykän kunnioituksen vallassa. Kukaan meistä ei ikinä kykenisi tekemään noin täydellistä tanssia. Palasin lepakon luokse useana päivänä. Istuin auringon lämmittämällä kaakeleilla ja katsoin tarkasti, hartaasti. Yritin kuulla jotakin, muistaa jotakin. Eräänä päivänä lepakko oli kadonnut.
(ote muistiinpanoistani 2017)*

Keholliseen harjoittamiseen ja keholliseen virittäytymiseen liittyi opiskelujakson aikana kokemus siitä, että suhteeni luontoon ja toisiin (ei-inhimillisiin) olentoihin alkoi muuntumaan jollakin tapaa. Olennot, ilmiöt ja olentojen väliseen vuorovaikutukseen liittyvät asiat rupesivat nousemaan havainnossani esiin erilaisella tavalla.

Kehollinen virittäytyminen, huomion kohdistaminen kehoon ja siitä seuraava hiljentyminen tuntui herkistävän havaintoani jollain tapaa. Harjoittamisen myötä etenkin kokemukseni luonnosta (ei-ihmisen rakentama luonto), luonnon elollisista ja ei-elollisista elementeistä, rupesi muuttumaan. Rupesin esimerkiksi kiinnittämään huomiota luonnonelementtien, kuten puiden, kivien, virtaavan veden ja eläinten liikkumisen muotoihin, tekstuureihin ja rytmeihin ja siihen, mitä näiden olentojen havainnointi minussa herätti, kuinka olennot tuntuvat minussa. Tämä olennoista vaikuttaminen ja olentojen ihmettely tuntui synnyttävän tietynlaista hartautta ja kunnioitusta näitä olentoja kohtaan. Opiskelujaksonei aikana luin Walt Whitmanin Ruohonlehtiä-runokokoelmaa. Ote Whitmanin Laulu itsestäni -runosta resonoi kokemuksieni kanssa:

*“Minä uskon, että ruohon lehti ei ole vähempää kuin tähtien kierto,
ja kusiainen on yhtä täydellinen, ja hiekanjyvänen ja peukaloisen muna,
ja lehtisammakko on korkeimman mestarinäyte,
ja karhunvatukka koristaisi taivaan vierashuoneita,
ja kapeinkin nivel kädessäni panee pilkkaamaan kaikkia koneita,
ja lehmä, joka syödä narskuttaa alaspainetuin päin, on parempi jokaista veistokuvaa,
ja hiiri on tarpeeksi ihmeellinen horjuttaakseen pakanoitten epäuskoa.”
(Whitman 1965, 36.)*

Performanssin tilanteissa vaikuttavin ja liikuttavin tanssi ei välttämättä tullut luokseni ihmisesiintyjältä, vaan esimerkiksi jonkin kankaan tai puun oksan liike, tilassa leijaileva savu tai tanssisaliin yllättäen tulleen koiran tai perhosen kulku saattoivat koskettaa minua syvemmin kuin ihmisen tekemä esitys. Kaikenlaiset olennot rupesivat vaikuttamaan kehooni vahvemmin, tai olentojen vai-

kutus kehossani rupesi tuntumaan voimakkaammin. Etäisyys itsen ja muiden olentojen välillä tuntui vähenevän, olennot ja asiat kurkottivat kokemukseeni lähempää ja voimakkaammin. Tämä vuorovaikutukselle altistuminen tapahtui niin hyvältä tuntuissa kuin epämiellyttävissäkin kohtaamisissa. Kaikenlainen vuorovaikutus muuttui intensiivisemmän tuntuiseksi, ja olentojen tai vuorovaikutuksen ulossulkeminen tai torjuminen muuttui vaikeammaksi.

Tämä jonkinlainen itsen tai kokemuksen rajojen uudelleenmuovautuminen tai läpäisevämmäksi muuttuminen synnytti kokemusta itsen samankaltaisuudesta muiden (inhimillisten ja ei-inhimillisten) olentojen kanssa. Tähän kokemukseen kietoutuivat myös sb-metodin transformaation tekniikat inhimillisestä olennosta toisenlaiseksi olennoksi. Metodin eräiden tekniikoiden kohteina olivat mielikuvien ohjaamat muodonmuutokset ihmiskehosta ei-inhimilliseksi kehoksi, kuten kasviksi tai eläimeksi tai luonnossa ilmeneviksi materiaaleiksi tai olomuodoiksi, kuten kiveksi, tuhkakksi tai höyryksi. Tällainen muuttuminen edellytti muutoksen kohteena olevien ilmiöiden kuuntelua. Tämän kuuntelun myötä minun oli mahdollista tunnistaa samuuteni näiden ilmiöiden kanssa. Tunnistaessani itseni toisessa ja toisen itsessä kaikki olennot rupesivat muuttumaan samansuuruisiksi, itsessään yhtä olemassaoleviksi itseni kaltaisiksi olemassaolon keskuksiksi.

Eräs sb-metodin tekniikoille tai ylipäätään keholliselle harjoittamiselle ja tutkimiselle ilmaistu tavoite Subbody Butoh -koululla oli ”Elämäksi tuleminen” (”become Life”), eli jonkinlainen kaiken kattava muuttumisen prosessi inhimillisestä olennosta toisenlaiseksi olennoksi. Lee kuvailee Elämää näin: ”Life is resonating with everything and the resonance pattern is infinite” (Lee 2017, 25). Tässä yhteydessä ajattelen laajasti tulkittavissa olevan sanan ”elämä” pitävän sisällään kaikki mahdolliset ja mahdottomat olemisen ja kokemisen muodot. Muutos ihmisestä kaiken kattavaksi rajattomaksi olennoksi tai ilmiöksi on käsityskyvyn ja sanallisen ajattelun ylittävä, mutta intuitiivisesti tunnistan, muistan ja ymmärrän, mihin puheella tällaisesta muutoksesta viitataan (tätä en kuitenkaan pysty tässä sanoilla kuvailemaan enempää). Ihmisen muuttuessa elämäksi tuo ihminen sisältää kaiken, tulee kaikeksi. Jos kaikki muuttuu samaksi, rajoja itsen ja toisen välillä ei voi olla. Tällöin itsestä tulee toinen ja toisesta itse, ja kaikenlaisista ilmiöistä tulee yhteisiä.

Esa Kirkkopelto määrittelee, että kokemuksemme ankkuroituminen ennalta annettuun ihmisen hahmoon estää meitä kohtaamasta ihmisen ilmiötä. Kirkkopelto kuvailee, että ihmisen ilmiön voi kohdata vain vahvistamalla ja edistämällä siinä esiin tulevaa ääretöntä äärellisyyttä. Tätä asennetta Kirkkopelto nimittää *yleistetyksi antropomorfismiksi*. Kirkkopelto kuvailee, että tällaisen suhtautumistavan avulla pyrimme purkamaan kuvaa ihmisestä kaiken hallitsijana, niin että oliot voisivat tulla ihmistä vastaan ja puhutella ihmistä niiden omin ehdoin, vieraudessa, joka ei palaudu ihmisen määrittelyyn ja olemassaolontapaan. Kirkkopelto kuvailee, että ihmismuotoisuuden yleistäminen, sen ilmentäminen, että ihminen voi olla halutessaan kaikki tai mikä tahansa, tarkoittaa, että ihminen tunnustaa kokemusten rikkauden ja kohtaa erilaisten kokemusten äärettömän moninaisuuden yrittämättä palauttaa kaikkia kokemuksia omaan, inhimilliseen tapaansa kokea. (Kirkkopelto 2004.)

Tällaiseen TT-kollektiivin toimintaakin määrittelevään ja mielestäni sb-metodissa kaikuvaan asenteeseen sisältyy jonkinlainen pyrkimys ihmisen käsitteen uudelleenmäärittelyyn ja ihmiskeskeisen maailman hahmottamisen tavan purkamiseen.

Vieraalle ja ei-inhimilliselle avautumisen siis katsotaan avaavan tilaa toisenlaiselle kanssaolemisen tavalle. Itsen altistaminen muodonmuutokselle kasvattaa harjoittajaa ymmärrykseen oliolajien keskinäisistä vuorovaikutuksen ja riippuvuuden suhteista.

Sb-metodin taustalla olevan näkemyksen mukaan transformaatio ihmisestä toisenlaiseksi olennoiksi on mahdollinen, sillä olemuksellisesti olemme samankaltaisia kaikkien muiden elollisten olentojen kanssa. Ihminen on osa elävien olentojen muodostamaa kaiken elämän sisällään pitävää rihmastoja, ja kannamme soluissamme ja geeneissämme elämän kaikkia varhaisempia vaiheita. Eräät sb-metodin harjoitteet ohjaavat kuuntelemaan kehoa solujen tasolla, ja joissakin metodin harjoitteissa muunnetaan ihmisistä yksisoluisiksi eliöiksi (Lee 2012, 102). Kaikkien elävien olentojen solut resonovat tiettyjen elementtien kanssa (liike, kosketus, painovoima, lämpö jne.), ja voimme sb-metodin mukaan todeta kehollisesti, solutasolla yhteisen alkuperämme ja fyysisen samuutemme muiden elävien olentojen kanssa.

Kirkkopelto kuvailee, että (Toisissa tiloissa -kollektiivi -kappaleessa kuvaillun) järvikotilo-harjoitteen rakentamat analogiat ihmiskehon ja järvikotilon kehon välillä eivät ole ainoastaan fyysisesti esittäviä, vaan myös aistimuksellisia - ne eivät ainoastaan rakenna fyysistä kuvaa toisen lajisesta olennoista, vaan ne lisäksi tarjoavat muutoksen kohteena olevalle olennoille ominaisia ruumiillisia tunnetiloja tai kosketuksia. Tämä kehollisen ja aistimuksellisen lajienvälisen yhteisyyden tunnistaminen tapahtuu tasolla, jossa erontekoa ihmiskehon ja eläinkehon (ihminen eläimenä) välillä ei ole tehty. (Kirkkopelto 2015.)

Keholliset muodonmuutoksen harjoitteet voivat siis kehollisesti ja kokemuksellisesti tuoda näkyviin yhteyttämme muihin ei-inhimillisiin olentoihin ja valaista (fyysistä) samuuttamme toisten elävien olentojen kanssa.

Toiseksi olennoiksi muuntuminen performanssissa voi Kirkkopellon mukaan toimia itsekasvatuksellisenä keinona, tapana muuttaa käyttäytymistämme ja ajatteluamme. Kirkkopelto kirjoittaa, että perinteisestä antropologisesta näkökulmasta "eläimeksi tuleminen" performanssissa juontaa juurensa teatterin rituaaliseen alkuperään. Rituaalinen lähestymistapa ihmisen eläimyyteen on Kirkkopellon mukaan taiteellisessa kontekstissa ilmiselvin ja käytetyin. Vaikkakin rituaali voi saattaa ihmisen kosketuksiin ei-inhimillisten voimien kanssa, rituaalien tavoitteena on kuitenkin pitää yllä ihmisyyteen olemassaolevaa suhdetta ympäristöön rituaalin kautta, ei muuttaa sitä. Kirkkopellon mukaan nykyperformanssin, toisin kuin rituaalin, kontekstissa on aina mukana pedagoginen aspekti. Tästä pedagogisesta perspektiivistä käsin eläimeksi, kasviksi tai kiveksi tuleminen on Kirkkopel-

lon mukaan keino muuttaa ja kehittää inhimillistä tapaamme ajatella ja käyttäytyä, toimia ihmisyyksilönä ja -yhteisönä. Kirkkopellon mukaan performanssi voi toimia välineenä tälle muutokselle. (Kirkkopelto 2015.)

Harjoittajan muutokseen tähtäävät kehollisen transformaation harjoitteet ja tämä harjoittaminen performanssina voidaan siis nähdä itsekasvatuksellisenä toimintana, jonka kautta miedän on mahdollista tarkastella toimintaamme ja muuttaa sitä.

EKOLOGIA / KOHTAAMINEN

TT-ryhmän harjoitteissa tutkitaan ihmiselle vieraita olotiloja ja ei-inhimillisten olentojen ja ilmiöiden maailmassaoloa. Jotkin ryhmän produktiot, kuten ryhmän uusin esitys Suuri Koralliriutta, käsittelevät suoraan ekologisia kysymyksiä. Haastateltujen kertomuksissa ja kuvailuissa nousi esiin harjoittajien ja TT-kollektiivin suhtautumistapaa ekologian ja vastuun kysymyksiin harjoittamiseen liittyen.

Haastateltava 2: “--- Mä oon tullut ryhmään siinä kohtaa, kun itselle myös ekologiset kysymykset oli esillä taas jollakin kierroksella siinä kohtaa maailmassa. Että ne toiset lajit ja toiset näkökulmat ja ylipäänsä ehkä se, kai se oli ollut yks semmoinen asia, jota mä olin pohtinut, että tarvitaan toisia näkökulmia ja ylipäänsä kai jotenkin ajattelee, että mistä teoreettisesti oli kiinnostunut ja mitä kysymyksiä oli lähestynyt omassa työssäänkin, niin tuommoinen kaikenlainen asioiden kääntäminen toisin päin, katsominen toista kautta, kyllä mä koen, että tämä resonoi niihinkin tosi paljon. Se on hirveen monenlainen asia. Ne lajit oli semmoinen jonkunlainen väline muuttaa oma näkökulma. Ja sit siinä on hyvin konkreettiset oikeat ekologiset kysymykset ihan niiden aiheiden kautta.”

Haastateltava 2 kertoo harjoittamisen synnyttämästä myötätunnosta ja samankaltaistumisprosessista, joka ulottuu toisista eliölajeista aina laajempiin ilmiöihin ja jopa käsitteellisiin asioihin. Tulkitseen, että haastateltavan kuvailema asioiden samankaltaisuus tai samankaltaistumisprosessi saattaa viitata omien samuuden tai samaksi tulemisen kokemusteni kaltaisiin kokemuksiin.

Haastateltava 2: “Ehkä semmoinen asioiden samankaltaisuus tai tasa-arvoisuus. ---Että se tulee siitä myötätunnosta, mutta ei sellaisesta ylhäältä katsovasta, säälivästä myötätunnosta, vaan jotenkin siitä mahdollisuudesta yrittää ja ihan konkreettisesti kiinnostua toisista kokemusmaailmoista ja niihin jollakin tavalla ruumiillisesti asettua, niin kyllä se musta jotain sellaista samankaltaistumisprosessia, ja sitten varsinkin jos se on sillei, että ei ole vain toiset eläinlajit, vaan että voi olla myös just ilmiöitä --- se efekti ei ole ehkä sellainen suojeluefekti pelkästään. --- Kiinnostuminen sinänsä, tai jotenkin että tavallaan olemalla yhtä merkittävä, kaikki asiat jotenkin asettuu semmoisen ei trivialiteetin kautta, vaan semmoisen jonkun samankaltaistumisen kautta, koska me tehdään niitä sillei just samalla tavalla. Mä en tiedä onko se toivottavaa, onko se välttämättä

pyrkimys, mutta sen tapaisen siinä jossain välillä tunnistaa. --- Kiinnostaa toi ajatus että voisiko se sit ulottua tommoihin käsitteellisiin asioihin kuten valta.”

Muiden eliölajien kohtaamisen lisäksi haastateltavat kuvailivat muutoksia tavassaan kohdata toisia ihmisiä ruumiillisemman virityksen kautta, paljaammin ja vähemmän sosiaalisen aseman lävitse. Omia kokemuksiani harjoittamisen tilanteisiin liittyvästä toisenlaisesta kanssaolemista toisten ihmisten kanssa sivusin edellisessä luvussa Eheytyminen.

Haastateltava 1: “Mutta se ehkä kun täällä ja jossakin muuallakin näkee ihmisiä sillä lailla paljaana tai olentona enemmän kuin ehkä sosiaalisen asemansa edustajana, niin se sitten ehkä jollakin lailla vahvistaa kohtaamaan muitakin ihmisiä ihan tasavertaisena siellä jossakin muualla, en osaa sanoa paremmin.”

Kuvittelen, että ihmisten kohtaaminen harjoittamisen tilanteissa muulla tavalla kuin esimerkiksi sosiaalisen aseman kautta on haastateltavan 1 kuvauksen tapaan auttanut minua muissakin tilanteissa kohtaamaan ihmisiä jonkinlaisista avoimemmista lähtökohdista käsin. Harjoittamisen myötä koen myös eräänlaista kasvavaa tasavertaisuuden tuntua ei-inhimillisten olentojen lisäksi myös toisten ihmisten kanssa.

Harjoittamiseen ja toiseksi olennoiksi tulemisen harjoitteisiin liittyi sekä omissa kokemuksissani että haastateltujen kertomuksissa jonkinlaisia samankaltaistumisen, samaksi tulemisen tai samuuden tunnistamisen prosesseja. Yhteneväisyyden tai sukulaisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen nostavat esiin vastuun ja ekologian kysymyksiä. Tilan ja huomion antaminen toisille ei-inhimillisille olennoille harjoittamisen kautta piirtää esiin ja kyseenalaistaa ihmiskeskeistä maailmankäsitystä ja hierarkioita. Toiseksi olennoiksi tulemisen harjoitteet voivat toimia itsekasvatuksen keinoina – tapoina hahmottaa ja muuttaa omaa toimintaa.

Kuva 5: Free resonance theatre - eräs harjoite performanssina

Kuva 6: Humanoid Fever -performanssi. Performanssi tutki ihmisen suhdetta tietoteknologiaan, mm. internetiin

SOSIAALINEN VIERAANTUMINEN

Hiekkainen, pensaiden ympäröimä kumpu tuulisella vuorenrinteellä toimii näyttämönä. Neljä hahmoa lojuu kivien, pensaiden ja maassa istuvan yleisön rajaamassa tilassa. Esiintyjien hiljaiset kehot liikkuvat ja värähtelevät tuulessa yhtä huomaamattomina ja maisemaan kuuluvina kuin pensaiden oksat. Istun yleisössä, todistan mysteeriä. Aika taipuu, tuulee, kehot liikkuvat. Yksi hahmoista, pitkä, karun näköinen mies pää syvällä tuulitakin hupun uumenissa nousee ylös ja alkaa kävelemään ympäriinsä kuin jotakin etsien. Hahmo pysähtyy ja poimii maasta roskan, muovipussin, ja tunkee sen kainaloonsa. Hahmo löytää pian lisää roskia, paljon paljon erilaisia muovinriekaleita. Kerättyään kylliksi hahmo hoippuu ulos näyttämöltä muovimyttyä sylissään pusertaen. Olento hoipertelee hiekkakummun yli kohti maahan kaivettua syvää kuoppaa. Yleisö nousee hitaasti ylös ja seuraa hahmoa kuopan reunalle. Hahmo laskeutuu kuoppaan vaivalloisesti ja käy makaamaan pienelle jännittyneelle kerälle muovinriekaleita käsissään puristaen. Joku katsojista pudottaa kiven. Kivi osuu hahmon reiteen, hahmo nytkähtää ja ölähtää. Yleisö rupeaa tiputtelemaan kiviä kuoppaan. Kivet satavat päätään käsillään suojaavan hahmon päälle ja kuopan pohjalle. Kivisade yltyy, hahmo irvistelee ja äänтелеe. Minäkin heitän kiven. Se tuntuu jotenkin pahalta. Tunnelma on vakava. Kuuntelemme tarkasti. Katsomme tarkasti. Olemme todistamassa jotakin tärkeää ja oleellista. Hahmo peittyy hiekkaan ja pieniin kiviin. Kello soi performanssin päättymisen merkiksi.
(ote muistiinpanoistani, 2017)

Olin tyytyväinen erääseen koululla tapahtuneeseen improvisoituun ryhmäperformanssiin. Pidin performanssista sen tapahtumahetkellä ja koin, että performanssi oli yksi parhaiten omalta osaltani onnistuneista. Näin videodokumentaation performanssista heti sen tapahtumisen jälkeen, ja pidin näkemästäni. Myös opettaja Lee piti kyseisestä performanssista erityisesti ja mainitsi tästä ryhmälle. Myöhemmin Suomeen palattuani katsoin videon uudestaan, ja erikoisia tuntemuksia ilmaantui. Näin videon jollain tapaa sellaisesta kulmasta, mistä se olisi saattanut jollekin ulkopuoliselle, butoon perehtymättömälle katsojalle näyttäytyä. Video näyttäytyi tästä kulmasta selittämättömänä, täysin outona ja hieman pelottavanakin. Olin hämmentynyt omasta reaktiostani.

Ollessamme julkisilla paikoilla tai osallistuessamme sosiaalisiin tilanteisiin käyttäytymistämme säätelevät ja määrittelevät ääneen lausumattomat sosiaaliset säännöt. Nämä säännöt määrittelevät tarkasti esimerkiksi sen, minkälaiset kehon asennot ja liikkeet ovat normaaleja ja sallittuja missäkin tilanteessa. Henkilö, joka jostain syystä ei noudata yhteisiä sosiaalisia käyttäytymisen sääntöjä, saa osakseen erilaisia sosiaalisia rangaistuksia, kuten muiden ihmisten paheksuntaa. (Littunen 1962, 12-

13.) Poikkeavasti (Littunen 1962, 13) eli sosiaalisen normiston vastaisesti käyttäytyvä henkilö saattaa äärimmäisessä tilanteessa jopa menettää yhteiskunnallisia etuuksiaan, kuten sosiaalisen asemansa yhteisössä. Väärin käyttäytyvä henkilö saattaa joutua yhteisön sisällä johonkin marginaaliseen asemaan, kuten esimerkiksi tulla leimatuksi hulluksi. Ihmisten kasvokkaista kanssakäymistä ja normaalin käyttäytymisen poikkeavuuksia tutkineen sosiologi Erving Goffmanin mukaan sellaisissa tilanteissa, joissa ihmiset toimivat muiden ihmisten kanssa, vallitsee ääneen lausumaton mutta kaikkien tiedossa oleva sääntö siitä, että yksilöllä on sosiaalisesti velvollisuus sovittautua joukkoon (fit in) ja käyttäytyä ”hyvin”, eli hän ei saa vetää käyttäytymisellään ylimääräistä huomiota itseensä tai aiheuttaa häiriötä. Yksilön tulee Goffmanin mukaan muokata käytöksensä sopivaksi tilanteen ilmapiiriin. (Goffman 1969, 11.) Goffman käyttää termiä *occult involvement* sellaiselle ihmisen toiminnalle, jolle muut ihmiset eivät pysty löytämään mitään sellaista selitystä tai kontekstia, joka tekisi siitä tunnistettavaa ja normaalia. Esimerkiksi maassa kyykistelevä ihminen on muille ihmisille selittämätön ja hämmentävä näky, ellei tämä ihminen osoita jollakin eleellä (esimerkiksi puheella) tekevänsä jotakin normaalia ja sallittua, kuten esimerkiksi etsivänsä tippuneita avaimiaan maasta. (Goffman 1969: 75-79.) Goffmanin mukaan *occult involvement* -käyttäytyminen on yksi tyypillisistä psykiatrisista oireista, jotka johtavat tilanteeseen puuttumiseen ja toimenpiteisiin.

Tutkielmassa käsittelemäni kehollinen harjoittaminen on toimintaa, joka vaatii erityisen sosiaalisen ympäristön ja tilanteen. Jos ryhtyisin tekemään jossakin julkisessa tilassa, kuten puistossa, sellaista kehollista harjoittamista tai tutkimista, jota Subbody Butoh -koululla ollessani tein, herättäisin todennäköisesti kanssaihmisissä hämmennystä ja oudoksuntaa, sillä käyttäytymiseni olisi sosiaalisesti selittämättömästi. Näen, että yksin tapahtuva kokeellisempi kehollinen harjoittaminen tai tutkiminen on kaupunkiympäristössä sosiaalisesti sallittua vain muilta ihmisiltä suljetuissa tiloissa, kuten yksityisasunnoissa tai sellaisissa paikoissa kaupunkitilassa, jossa ei todennäköisesti kohtaa muita ihmisiä. Näen, että keholliselle harjoittamiselle sosiaalisesti sallittu tilanne olisi esimerkiksi esitystapahtuma tai opetustapahtuma. Myös ryhmänä tapahtuva harjoittaminen voi tarjota sivulliselle katsojalle mahdollisuuden sijoittaa toiminta johonkin tuttuun, sosiaalisesti sallittuun asiayhteyteen, kuten leikin kontekstiin. Ryhmän omituinenkin toiminta saattaa olevan helpommin selitettävissä, kuin yksinäinen ihminen tekemässä jotakin kummallista. Yksin selittämättömästi käyttäytyvä aikuinen ihminen tulkitaan suomalaisessa kulttuurissa useimmiten luultavasti esimerkiksi päihtyneeksi tai mielentilaltaan poikkeavaksi.

Ajattelin ryhmänä toimimisen toimivan jonkinlaisena vahvana selittävänä kehyksenä toiminnalle tai puskurina ulkopuolisten ihmisten väliintuloon, mutta eräs kohtaaminen poliisin kanssa kauppakeskus Sellon pihassa Espoossa tämän tutkielman kirjoitusprosessin aikana muutti käsitystäni asiasta. Olimme kahden ystäväni (joista toinen on ollut Subbody Butoh -koulussa opiskele-
massa) kanssa olleet kauppakeskus Sellon yhteydessä olevan Sellon kirjaston pianohuoneessa (ovellinen äänieristetty huone, jonka kirjaston käyttäjä voi varata käyttöönsä) tutkimassa ääntä, kehoa ja liikettä. Vuoromme päätyttyä siirryimme kirjaston ulkopuolelle kauppakeskuksen pihaan eräälle

penkille aukion laidalle. Toisen ystäväni kanssa innostuimme jatkamaan kirjastossa aloittamaamme kehollista tutkimista, kehon avaamista ja vuorovaikuttamista ympäristön (mm. esineiden ja pintojen) kanssa. Kolmas ystävämme istui normaalisti penkillä. Ehdimme tehdä tätä muutaman minuutin, kunnes paikalle saapui kolme poliisia. Poliisit halusivat tietää, mitä teimme, ja vaativat meitä näyttämään henkilöllisyystodistuksemme. ”Kyllä huomaa, että on muutakin nautittu kuin alkoholia”, ilmoitti eräs poliiseista. Kun kerroimme, ettemme olleet päihtyneitä (edes alkoholista), meitä ei uskottu. Poliisit ilmoittivat myös voivansa tutkia tavaramme (reppumme) oman työturvallisuutensa nimissä. Reppujamme ei kuitenkaan lopulta tutkittu. Selitys ”tämä on nykytanssia” ei saanut minkäänlaista vastakaikua poliiseilta. Juttelimme poliisien kanssa melko pitkään oletetusta päihteidenkäytöstämme ja päihtyneestä tilastamme. Lopulta poliisit lähtivät luotamme, mutta jäivät aukion toiselle laidalle seurailemaan meitä. Joukkoon liittyi myöhemmin neljäs poliisi. Tilanne ja poliisien suhtautuminen meihin ja toimintaamme tuntui tapahtumahetkellä jokseenkin uhkaavalta.

Performanssitaiteilija ja butotanssija Pasi Mäkelä poistettiin kerran omasta esityksestään hänen pyrkiessään esityspaikkaan sisään Uuno Turhabuto -hahmossaan, jonka ulkoinen olemus muistuttaa kovasti resuista kadunmiestä. Mäkelän tanssi tuli tulkituksi esityspaikalle tunkeutuneen tuntemattoman juopon temppuiluna. (Kallinen 2016. 136.)

Osallistuessani vuonna 2014 TT-kollektiivin Korkeasaarella järjestettyyn Salainen uudelleenkou-lutusleiri -työpajaan tunsin itsessäni työpajaan osallistumattomien eläintarhakävijöiden katseet. Tilanne, jossa juoksen ympyrää ja ääntelen takajalkojensa varaan nousseena eläimenä (harjoite ”Eläinrata”), oli kuitenkin sosiaalisesti turvallinen tai selityksen ulkopuoliselle katsojalle antava, sillä kanssani juoksi ja äänteli suuri ryhmä muita ihmisiä. Tässä tilanteessa ryhmä antoi kontekstin toiminnalle, joka yhden ihmisen tekemänä olisi näyttäytynyt *occult involvement* -tekona. Mahdolliset katsojat saattoivat myös huomata, että ennen ja jälkeen harjoitteiden tekemistä käyttäydyimme kuin normaalit ihmiset.

Subbody Butoh -koulun poikkeavassa sosiaalisessa ympäristössä tapahtunut omaan keholliseen harjoittamiseen ja tutkimukseen syventyminen on aiheuttanut minussa haluttomuutta osallistua tiettyihin sosiaaliin rituaaleihin kaupunkiympäristöön palattuani. Harjoittamisen kokemuksieni integroiminen kaupunkielämän sosiaalisen todellisuuden vaatimuksiin tuntuu vaikealta. Intensiivisen harjoittamiseen uppoutumisen jaksojen jälkeen olen ajoittain kokenut jopa ahdistavaa kyvyttömyyttä kommunikoida muiden ihmisten kanssa sosiaalisesti normaalilla ja odotetulla tavalla. Harjoittamiseen syventyminen vähentää halukkuuttani mukauttaa ja sopeuttaa toimintaani yhteiskunnan normeihin ja arvoihin. Kaupunkiympäristön tapa suhtautua ihmiseen ja yhteiskunnan näkökulmasta normaalin vuorovaikutuksen puitteet eivät tunnu harjoittamisen avaamista näkökulmista tyydyttäviltä, vaan pikemminkin rajoittavilta. Haluaisin vuorovaikuttaa ihmisten ja muiden olentojen kanssa kokonaisvaltaisemmin ja kehollisemmin, mutta se ei ole sosiaalisesti sallittua ympäristössä, jossa elän. Koen, etten pysty ilmaisemaan itseäni haluamallani tavalla. Tämä ristiriita

tuntuu vieraannuttavalta.

Lee kuvailee, että arkiset inhimilliset kehomme ovat modernin yhteiskunnan kasvattamia ja muovaamia. Jotta voisimme tulla kaiken kanssa vuorovaikuttamaan kykeneväksi elämäksi, on meidän vähennettävä kaikenlaisia inhimillisiä (opittuja) olomuotojamme tai ihmisyyttämme määrittelevä olomuotoja (conditions) (Lee 2012, 198). Tällainen muutos tai toisenlaiseksi olennoksi muuntuminen, toisenlaisena olentona yhteisössä ilmeneminen tai vuorovaikuttaminen, on kuitenkin sosiaalisesti kiellettyä yhteisössä, jossa elän. Koen, että kehollinen harjoittaminen sekä parantaa minua, että samanaikaisesti kuljettaa minua tällä hetkellä kauemmas tietynlaisesta sosiaalisen jatkamisen piiristä.

IHMISEN RAKENNE

Haastateltavat kuvailivat, että harjoitteiden tekeminen paljastaa jotakin harjoittajan omista fyysisistä ja mielellisistä rakenteista, inhimillisestä ja ei-inhimillisestä. Harjoitteet valaisevat itsen rakenteita sekä vieraan rajoja. Harjoitteisiin ja harjoittamiseen liittyy vieraalle ja tuntemattomalle altistuminen.

Haastateltava 3: “Mä ehkä tunnistan siinä semmosen niinku ne omat rakenteet, jotkut omat ajattelun, kokemuksen ja ymmärryksen rakenteet, mitkä tulee siinä prosessissa vastaan, kun pyrkii vierailemaan toisissa tiloissa. Ja ne on niin kuin sellaista mitkä tulee näkyviksi, ja sitten sitä voi miettiä, että mikä se vieras sitten onkaan, ja se ehkä tulee sitä kautta kun nämä itsestä lähtevät rakenteet tulee esiin, niin ikään kuin negaationa sille ilmenee se, mitä ne vieraat kokemusmuodot on, ja tulee tietoiseksi siitä vieraudesta. Jos miettii vaikka Parkkitalon¹⁵ autosuhdetta niin Parkkitalo-esityksessä ruumiillistettiin auto-ihmistä, ei sitä autoa pelkästään tämmöisenä laitteena, vaan myöskin sitä ihmisen ja auton muodostamaa olentoa, joka on tavallaan samaan aikaan inhimillinen, mutta sen harjoiteprosessin myötä myöskin semmoinen vieraus ja epäinhimillisuus mikä siihen liittyy tuli esille.”

Haastateltava 3 kertoo kokemuksestaan, jossa inhimillisen rajat piirtyvät harjoittamisen ja ei-inhimillisen tutkimisen myötä esiin näyttäen “inhimillisen” jonkinlaisena kulttuurisena rakenteena.

Haastateltava 3: “Ja ehkä tämä on just tämä juttu, että viime vuosina mä olen ollut entistä kiinnostuneempi siitä, että sitä ei-inhimillistä alkaa niin kuin... Tuntuu, että se alkaisi löytyä monista sellaisistakin paikoista, mitkä yleensä mielletään inhimilliseksi. Mä olen miettinyt esimerkiksi valtaa. --- Yrittää määritellä, että mistä vallassa on kysymys, miten valta toimii, --- voisi ajatella, että se on tosi inhimillinen juttu, mutta sitä on tosi vaikea mihinkään inhimilliseen järjeistämisen muottiin kuitenkaan pukea ihan täysin, että mitä siinä tapahtuu. Ja se on ihan viime vuosina alkanut minulle näyttäytyä semmoisena pohdintana. --- Tai se määrittelee sen inhimillisyyden toisella

15 Kollektiivin Parkkitalo-esitys tutkii ihmisen ja auton suhdetta ja sitä, mitä tapahtuu, jos autot korvataan ihmisillä (<http://toisissatiloissa.net/parkkitalo/>).

tavalla. Inhimillisestä tulee näiden harjoitteiden ja harjoittamisen myötä semmoinen jonkinlainen kulttuurillinen rakenne, jonka rajat alkaa tulla esille ja ilmetä. Ja sitä kautta voi havaita, että sen ulkopuolellakin on kaikenlaista.“

Harjoittamisessa yksilöllisen ihmisen rajojen lisäksi koko kollektiivin ja ihmisen tekojen muoto alkaa tulla näkyville. TT-ryhmän Golem-esitykset tutkivat golemaattisia ilmiöitä, eli ilmiöitä, joissa ihmisen ajattelu saa yhtäkkiä vieraan ja valtavan tuhoisan vaikutuksen aikaseksi ja muuttuu hallitsemattomaksi, omalakiseksi ilmiöksi. Golem-tarussa ihmiset rakentavat savesta valtavan voimakkaan ihmisenkaltaisen olennon, joka kuitenkin karkaa ihmisten hallinnasta ja aiheuttaa arvaamatonta tuhoa. Golem-esityksissä käsitellään ilmiöitä, jotka ovat ihmisen luomina inhimillisiä, mutta samanaikaisesti ei-inhimillisiä. Näissä ilmiöissä Haastateltava 3 kuvailee inhimillisen rajan tulevan esiin. Esityksissä olivat mukana esimerkiksi kaksoistornien luhistuminen, Chilen kaivosonnettomuus ja Palestiinan ja Israelin välinen muuri.

Esa Kirkkopelto kirjoittaa, että Toisissa tiloissa -kollektiivin harjoitteet, kuten monet vastaavat taiteelliset projektit tällä hetkellä, purkavat ihmiskeskeistä kokemusta sisältä käsin. Ensin ne tuovat kokemuksemme ihmiskeskeiset näkökulmat näkyville, seuraavaksi ne problematisoivat nämä näkökulmat ja viimeiseksi ne mahdollistavat kokemuksen muuntamisen. (Kirkkopelto 2015.)

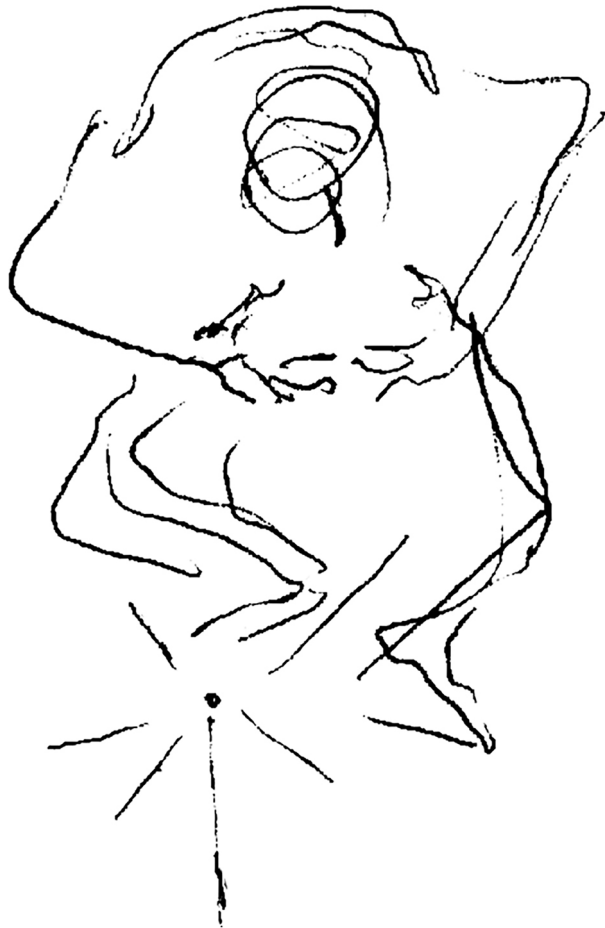
Olin omien kokemuksieni pohjalta kiinnostunut siitä, nostaisivatko haastateltavat keskustelussa esiin jotakin kokemuksistaan liittyen sosiaaliseen kanssakäymiseen tai sen muuntumiseen harjoittamisen myötä. Kukaan haastateltavista haastattelussa maininnut harjoittamisen tuoneen mukanaan sosiaalista ahdistusta tai ristiriitaa. Nämä itselläni voimakkaina esille nousseet kokemukset tietyllä tavalla värittävät kokemustani harjoittamisen prosessista, ja jollain tavalla odotin, että haastateltavat olisivat nostaneet keskustelussa joitakin samankaltaisia huomioita. Tällaista keskustelua ei haastattelussa kuitenkaan ilmentynyt.

Keholliseen harjoittamiseen ja normaalissa sosiaalisessa todellisuudessa suunnistamiseen sisältyy omassa kokemuksessani tiettyä ristiriitaa. Harjoittamisen myötä olen päätenyt pohtimaan ja mittailemaan, pystynkö erottamaan harjoittamisen jatkuvan prosessin sosiaalisesta hahmostani. Pystynkö samanaikaisesti sekä toimimaan ihmisenä normaalissa sosiaalisessa todellisuudessa, että sukeltamaan kehon tuntemattomiin prosesseihin ei-ihmisenä? Tätä ristiriitaa en ole osannut vielä ratkaista.

Kuva 7: Humanoid Fever -performanssi

PÄÄTTELY

Kehollisten, kokonaisvaltaisten prosessien kääntäminen sanalliseen muotoon tuntui vaikealta tehtävältä. Koin, että käytössäni ei ollut valmista sanastoa henkilökohtaisista kokemuksistani kumpuaville ilmiöille, joita pyrin tutkielmassa kartoittamaan. Löysin kuitenkin eräitä aikaisempien harjoittajien ja tutkijoiden tapoja jäsentää kehollisen harjoittamisen ilmiöitä, joiden avulla pystyin sanoittamaan omia kokemuksiani. Tutkielmassa minulle piirtyi esiin eräitä keinoja oman kehollisen ja taiteellisen työskentelyni kuvailuun ja jakamiseen, ja esimerkiksi ”kehollisen harjoittamisen” käsite määrittyi ja rajautui sellaiseksi, että arvelen pystyväni kuvailemaan sillä jatkossa työskentelytapojani ja suuntautumistani.

Löysin Esa Kirkkopellon, Rhizome Leen sekä tutkielmaan haastateltujen harjoittajien ajattelusta laajempia perusteluita ja merkityksiä keholliselle harjoittamiselle. Omien kokemuksieni, haastateltavien kertomuksien sekä Leen ja Kirkkopellon ajatusten välinen keskustelu nosti esiin eräitä keholliseen harjoittamiseen liittyviä elementtejä: Keholliseen harjoittamiseen liittyy eheytyksen, hyvinvoinnin, nautinnon ja leikin ulottuvuuksia. Kehollinen harjoittaminen voi paljastaa kehollisia yhteyksiä ja samankaltaisuutta harjoittajan ja muiden, myös muunlajisten ja ei-inhimillisen olentojen välillä. Harjoittaminen voi kyseenalaistaa ja purkaa ihmiskeskeisiä hierarkioita. Harjoittamisen prosessi voi muuntaa harjoittajaa, ja harjoittaminen voi toimia keinona nähdä ja toimia toisin. Harjoittaminen voi tehdä näkyväksi sosiaalisen todellisuuden, normaalin ja epänormaalin, inhimillisen ja ei-inhimillisen rajoja.

Tutkielman tekoprosessin aikana huomasin, että kehollisista kokemuksista kirjoittaminen vaati enemmän aikaa, kuin olin etukäteen kuvitellut. Syvien kehollisten kokemusten sanoittaminen tuntui runsaasti aikaa, kypsymistä tarvitsevalta prosessilta. Jos ryhtyisin tutkimaan kehollista harjoittamista uudelleen tällä tavalla, pyrkisin tekemään mahdollisimman paljon kirjallisia, sanallisia muistiinpanoja itse harjoittamisen aikana. Koen jälkeensä, että mahdollisimman tuoreen kokemuksen sanoittaminen olisi voinut tarjota helpommin tapoja kokemuksen sanalliseen jäsentelyyn. Toisaalta jotkin kokemukset ovat auenneet, jäsentyneet ja liittyneet suurempiin asiayhteyksiin ajattelussani vasta selkeästi harjoittamisen jakson jälkeen.

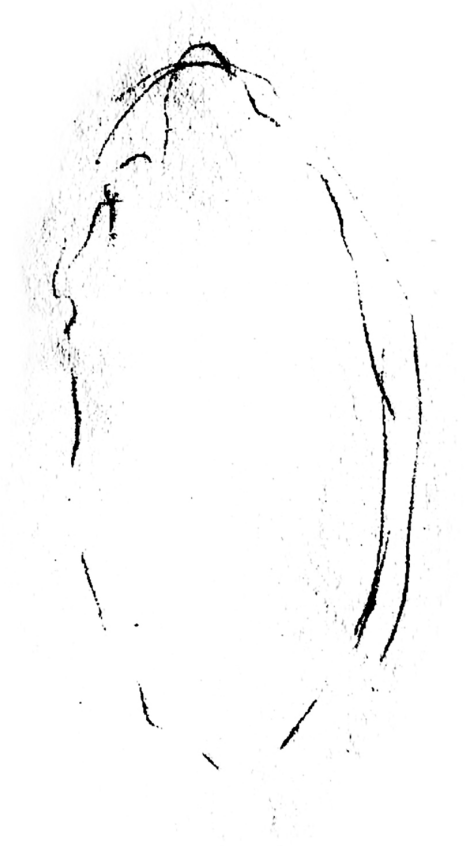
Tämän tutkielman tekemisen myötä koen, että kehollisten kokemusten sanoittamisen prosessini on kehollisen harjoittamisen prosessini tapaan jatkuva, muovautuva ja elävä. Tutkielmaa tehdessäni sanani ja ajatukseni jäsentyivät ja uudelleenjäsentyivät aina uudestaan käydessäni ajatuksiani läpi. Tämä tarkentumisen prosessi tulee jatkumaan tutkielman valmiiksi tulemisen jälkeen.

Ajatuksissani häilyvä aavistus harjoittamiseen liittyvästä kokonaisvaltaisesta toisenlaiseksi olenoksi tulemisen prosessista sai muotoa Leen ja Kirkkopellon sanoissa ja teorioissa. Kirkkopellon ja Leen teksteistä löysin kaikupohjaa ajatuksilleni keholliseen harjoittamiseen liittyvästä harjoittajan transformaation prosessista, joka liittyy kehollista harjoittamista laajempaan maailmassa olemiseen. Näistä tutkielman tekemisen prosessin herättämistä pohdinnoista nousee uusi kysymys *mitä kehollinen harjoittaminen kokonaisvaltaisena transformaation, ei-ihmiseksi tulemisen prosessina merkitsee harjoittajalle?*

Käsissäni ja kasvoissani kalkkimaali ja savi halkeilevat. Olen multaa, ruohoa, märkää kangasta ja hikeä. Tärisen, mutta en tunne kylmää. Ympäriltäni maasta nousee äänettämiä, painottomia hahmoja. Höyry nousee hengityksestämmme, kehomme höyryävät, tulemme höyryksi ja kohoamme. Näen vuorenrinteen laakson toisella puolella ja kuun vuorenhuippujen yllä. Yö pimenee. Annan itseni huuhtoutua pois. Hiljenen. Laskeudun kiviportaita alas rinteeseen. Aikaa ei ole. Astun pimeään metsään ja katoan.

Yleisö taputtaa. Performanssi on päättynyt.

(ote muistiinpanoistani, 2017)

LÄHTEET

Eskola, Jari ; Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Jyväskylä.

Fraleigh, Sondra 2010. Butoh - Metamorphic Dance and Global Alchemy. University of Illinois Press.

Goffman, Erving 1969. Behavior in public places: Notes on the social organization of gatherings. The Free Press. New York.

Järvinen, Hanna ; Rouhiainen, Leena (toim.) 2014. Tanssiva tutkimus: Tanssintutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Kallinen, Aune ; Vuori, Eero-Tapio (toim.) 2016. Nykyesityksen prosesseja: tekijähaastattelukirja. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Lee, Rhizome 2012. Behind the Mirror. A Butoh manual for students.

Lee, Rhizome 2017. Qualia as Life Resonance.

Littunen, Yrjö 1962. Sosiaalinen sidonnaisuus. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo.

Whitman, Walt 1965. Ruohonlehtiä. KK:n kirjapaino. Helsinki.

VERKKOLÄHTEET

Candy, Linda 2006. Practice Based Research: A Guide.

<https://www.creativityandcognition.com/resources/PBR%20Guide-1.1-2006.pdf>

Luettu 8.5.2018

Iwana, Masaki 2009. About our dance. <http://www.iwanabutoh.com/butoh.php>

Luettu 10.4.2018

Kirkkopelto, Esa 2015. Ethics of gastropods

<http://www.eurozine.com/the-ethics-of-gastropods/>

Luettu 18.1.2018

Kirkkopelto, Esa 2004. Yleistetyn antropomorfismin manifesti

<http://toisissatiloissa.net/yleistetyn-antropomorfismin-manifesti/>

Luettu 5.5.2018

Leino, Osku 2012. Ihmisen matka kohti Hyvän taidetta. Metropolia.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43582/butohihm.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luettu 10.5.2018

<http://www.uniarts.fi/esa-kirkkopelto>

Luettu 4.4.2018

Subbody Butoh School.

Subbody.net

Luettu 20.2.2018

Toisissa tiloissa -esitystaiteen kollektiivi.

toisissatiloissa.net

Luettu 18.2.2018

<http://www.esitystaide.fi/esitystaide>

Luettu 5.5.2018

<https://www.exindance.com/rhizome-lee>

Luettu 8.2.2018

<https://en.wikipedia.org/wiki/Butoh>

Luettu 9.4.2018

https://en.wikipedia.org/wiki/Tatsumi_Hijikata

Luettu 9.4.2018

KUVAT

Kuva 1

Kuvaaja Anette Arlander

Julkaistu Esa Kirkkopellon artikkelissa The ethics of gastropods

<https://www.eurozine.com/the-ethics-of-gastropods/>

2015

Kuva 2, Kuva3, Kuva 4, Kuva 5, Kuva 6, Kuva 7

Still-kuvia performanssien dokumentaatiovideoista Subbody Butoh -koululla

Kuvaaja Rhizome Lee

Julkaistu sivustolla subbody.net

Tutkielman kirjoittamisen aikana Rhizome Leen Youtube-kanava, jossa videot oli julkaistu, poistettiin Youtuben toimesta, joten en voi merkitä tähän linkkejä lähdevideoihin. Poimin still-kuvat videoista ennen niiden poistamista.

2017

Piirustukset

Emilia Liimatainen

kuvallisia muistiinpanoja opiskelujakson ajalta

2017

